

opettajankouluttajien yhteistyöverkosto

Ohjatun harjoittelun palaute

Raportti harjoittelukouluissa lukuvuonna
2007–2008 suoritetusta palautekyselystä

Jorma Vainionpää

Huhtikuu 2009

TIIVISTELMÄ

Kyselyn tarkoituksena oli kerätä palautetietoa yliopistojen harjoittelukouluissa ohjattuun opetusharjoitteluun osallistuneilta opiskelijoilta. Aineisto kerättiin opintojensa loppuvaiheessa olleilta opiskelijoilta, jotka täyttivät sähköisen kyselylomakkeen viimeisen opetusharjoittelun jälkeen lukuvuonna 2007–2008. Kyselyn suunnitteli ja toteutti harjoittelukoulujen ja opettajankouluttajien yhteistyöverkosto *eNorssi*. Kyselyyn vastasi 1674 opiskelijaa, joista luokanopettajaksi opiskeli 634 (37,9 %) ja aineenopettajaksi 1040 (62,1 %). Suurin osa opiskelijoista oli iältään 20–25-vuotiaita ja vain vähäisen harjoitteluiden ulkopuolisen opettajakokemuksen omaavia. Vastajat edustivat kolmeatoista harjoittelukoulua eri puolilta Suomea.

Palautekysely oli jaoteltu kuuteen osa-alueeseen, joissa jokaisessa oli 5–6 osiota. Osa-alueista muodostettiin keskiarvosummamuuttujat niiden keskinäistä vertailua ja opiskelijaryhmien vertailua varten. Kyselyn tulosten mukaan opiskelijoiden mielestä opetusharjoittelun onnistunein osa-alue oli *harjoittelun ohjaus*. Seuraavaksi onnistuneimmaksi he arvottivat *harjoittelun reflektiivisyyden kehittäjänä* ja kolmanneksi *harjoittelun organisoinnin*. Neljäntenä oli *oman opettajuuden kehittyminen*, viidentenä *harjoittelu osana muuta opettajankoulutusta* ja kuudentena *harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä*. Ylipäätään osa-alueiden keskiarvot olivat positiivisen suhtautumisen puolella, ollen seitsemänportaisella (1–7) vastauskaalalla välillä 4,59–5,67.

Opiskelijaryhmien väliset vertailut tehtiin t-testillä sekä yksi- ja kaksisuuntaisella varianssi-analyysillä. Vertailut osoittivat, että taito- ja taideaineita opiskelleet ja harjoitelleet kokivat opetusharjoittelun positiivisemmin kuin muut aineryhmät. Myös luokanopettajaksi opiskelevat naiset kokivat opetusharjoittelun osa-alueet monia muita ryhmiä positiivisemmin. Ylipäätään naiset kokivat opetusharjoittelun miehiä positiivisemmin. Kriittisimmin opetusharjoittelua kohtaan suhtautuivat ne opiskelijat, joilla oli eniten opettajakokemusta opetusharjoitteluiden ulkopuolelta.

Yksittäisten osioiden keskiarvovertailussa kärkeeseen nousivat 1) oman työskentelyn vastuullisuus, 2) yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa ja kokemus siitä, että 3) harjoittelun ohjaus on auttanut kehittymään opettajana. Alimmat keskiarvot olivat osioilla, jotka mittasivat 1) monikulttuurisuuden kohtaamiseen liittyvien valmiuksien kehittymistä, 2) tutustumista kodin ja koulun yhteistyöhön, sekä 3) opetukseen ja oppimiseen liittyvän tutkimustiedon hyödyntämistä harjoittelussa.

Palautekyselyn tulosten perusteella voidaan sanoa, että ohjattu harjoittelu on mielekäs tapa kouluttaa opettajia. Harjoitteluun suhtaudutaan vastuullisesti, ohjauksella on tärkeä merkitys, mutta myös vertaiskontakteja pitää olla tarjolla. Opettajan työn yhä moninaistuvan luonteen pitää näkyä paremmin sekä opetusharjoittelussa että muussa opettajankoulutuksessa. Opettajaopintojen teoreettisen aineksen ja opetusharjoitteluiden välistä kynnystä pitää edelleen madaltaa.

Tulosten perusteella näyttää siltä, että paljon opetusharjoitteluiden ulkopuolista opettajakokemusta omaavien harjoitteluita tulisi uudelleensuunnata ja heille pitäisi pystyä paremmin perustelemaan ja osoittamaan ohjatun harjoittelun merkitys ja mielekkyys. Oppiainekohtaisten erojen ja sukupuolten välisten erojen syyt jäävät osin selvittämättä tämän kyselyaineiston perusteella. Asia vaatiiikin lisätutkimuksia.

Avainsanat: opetusharjoittelu, opettajankoulutus, ammatillinen kehitys

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
1.1	KYSELYN SUORITTAMINEN.....	6
1.2	KYSELYYN OSALLISTUNEET	7
2	TULOKSET	12
2.1	TILASTOLLISEN ANALYYSIN LÄHTÖKOHTIA	12
2.2	OHJATUN HARJOITTELUN ORGANISOINTI.....	14
2.3	HARJOITTELUN OHJAUS	17
2.4	HARJOITTELU OMAN OPETTAJUUDEN KEHITTÄJÄNÄ	20
2.5	HARJOITTELU REFLEKTIIVISYYDEN KEHITTÄJÄNÄ.....	23
2.6	HARJOITTELU MONIPUOLISEN OPETTAJUUDEN KEHITTÄJÄNÄ.....	27
2.7	OHJATTU HARJOITTELU OSANA OPETTAJANKOULUTUSTA	30
3	TULOSTEN TARKASTELUA.....	35
	LÄHTEET.....	39
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Erilaisen palautetiedon keruu on noussut organisaatioiden kehittämisen keskeiseksi välineeksi viime vuosikymmeninä. Palautetietoa kerätään organisaation yhteistyötahoilta tai organisaation omilta toimijoilta tai molemmilta. Myös koulutusjärjestelmät ovat olleet ahkerasti mukana tässä keruutoiminnassa.

Käsillä oleva raportti on kooste yhden palautekyselyn tuloksista. Palautekyselyn toteutti harjoittelukoulujen ja opettajankouluttajien yhteistyöverkosto eNorssi yhteistyökumppaneidensa kanssa. eNorssi ilmoittaa toiminnalleen kolme päätavoitetta:

- 1) Ohjatun harjoittelun kehittäminen koulutus- ja tutkimustoiminnan avulla.
- 2) Hyvinvoivan koulun kehittäminen muun muassa työhyvinvointia, oppilashuoltoa ja oppilaskuntatoimintaa tukemalla.
- 3) Sisällöntuotannon edistäminen muun muassa opetusta, opetussuunnitelmatyötä ja tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä varten. (eNorssi 2009.)

Käsillä oleva raportti pyrkii osaltaan tukemaan yllä mainittua eNorssin ensimmäistä tavoitealuetta, mutta sen tuloksilla voi olla kerrannaisvaikutuksia myös muihin osa-alueisiin.

Palautekyselyn tarkoituksensa oli kartoittaa opettajaksi opiskelevien mielipiteitä ohjatus- ta opetusharjoittelusta eli kerätä arviointitietoa opetusharjoitteluiden kehittämistyötä varten. Arvioinnissa kerättiin tietoa harjoittelun ohjauksen laadusta, organisoinnista, opettajuuden kehittymisestä ohjatun harjoittelun aikana sekä harjoittelun integroitumisesta opettajan pedagogisiin ja didaktisiin opintoihin sekä aineenhallintaan (eNorssi 2008a).

Kyselyn laatijoiden tavoitteena oli, että

kokonaistulos on kaikkien osapuolten käytettävissä ja sitä voidaan analysoida, tulkita ja pitää reflektoinnin taustamateriaalina. Tärkeää on, että tältä pohjalta käydään rakentavaa keskustelua opettajankoulutusyksiköiden ja opiskelijoiden kanssa. Koulukohtaiset yhteenvedot käsitellään omissa yksiköissä oman toiminnan arvioimiseksi ja kehittämiseksi. (eNorssi 2008a.)

Kyselyn suunnittelussa oli keskeisesti mukana myös Suomen Opettajaksi Opiskelevien liitto eli SOOL ry. Se kirjasi tavoiteohjelmaansa (niin sanottu SOOLin oranssi) vuosille 2006–2008 palautetiedon tarpeen näin:

Harjoittelujaksojen tavoitteiden toteutumista kaikkialla Suomessa voidaan parhaiten mitata valtakunnallisella kyselylomakkeella, joka keskittyy nimenomaan kaikille yhteisten tavoitteiden tarkasteluun. Yksiköt keräävät jo nyt palautetta opiskelijoilta, kuitenkin erilaisilla välineillä ja hieman eri tavoittein. Harjoittelukoulujen yhteistyönä on aloitettu opiskelijoiden antaman arviointipalautteen keräämisen yhtenäistäminen. Tavoitteena on luoda yhtenäinen palauteosio, johon kaikki harjoittelijat, kaikista eri harjoittelupaikoista vastaavat. (SOOL 2006a.)

Näiden yhtenevien tavoitteiden kohdattua tämä käsillä oleva raportti mahdollistui. Kuten SOOLin lausumassa yllä todetaan, harjoittelukoulut ovat toki aiemminkin keränneet systemaattista palautetietoa, jota he ovat käyttäneet oman toimintansa kehittämiseen. Tällä kertaa pyritään kuitenkin koko Suomen kattavaa kuvaukseen, jolloin saadaan ehkä selville jotain uudenlaista tai uusia näkökulmia.

Palautetiedon lisäksi harjoittelukoulut tai niiden opettajat ovat tuottaneet myös tutkimustietoa opetusharjoitteluista, opettajankoulutuksesta ja ajan ilmiöistä (ks. esim. Silkelä ym. 2003; Kurola & Sorvari 2004; Väisänen & Atjonen 2005; eNorssi 2008b). Monet tutkimuksista on tehty yhteistyössä opettajankoulutuslaitosten kanssa tai niiden toimesta (ks. esim. Kiviniemi 1997; Krokfors 1997).

Itse tulin mukaan tähän hankkeeseen syksyllä 2008, jolloin koko aineisto oli jo kerätty ja näin ollen myös kyselyyn liittyvät päätökset ja valinnat oli jo tehty. En siis ole tutkijana vaikuttanut aineiston muotoon, kyselyyn, enkä muuhunkaan ennen syksyä 2008 tehtyyn valmisteluun. Tämä on sekä etu että heikkous. Etuna on, että pystyn ulkopuolisena neutraalisti analysoimaan tuloksia lähes ilman ennakkokäsityksiä. Joissakin seikoissa saattaa kuitenkin näkyä se, että toimin itse opettajankoulutuslaitoksessa kasvatustieteen lehtorina, ja siinä toimessa olen tekemisissä myös opetusharjoitteluiden kanssa.

Ulkopuolisena olen heikkoutena on selkeästi se, että en tunne riittävän tarkasti koko prosessia ja kaikkia niitä tausta-ajatuksia, jotka ovat vaikuttaneet kyselyn laatimiseen. Etenkin teoreettisen aineksen liittäminen analyysiin on siksi haastavaa.

Käsillä oleva raportti pyrkii siis olemaan pohja keskustelulle ja kehittämistyölle. Opetusharjoittelun kehittäminen on jatkuva prosessi, jonka tukemiseen kannattaa panostaa, koska tulevat opettajat ovat erittäin tärkeässä roolissa suomalaisessa yhteiskunnassa.

1.1 Kyselyn suorittaminen

Ohjatun harjoittelun palautekyselyn aineisto kerättiin lukuvuonna 2007–2008. Sitä ennen kyselylomaketta suunniteltiin eNorssi-yhteistyöverkossa lukuvuoden 2006–2007 aikana. Suunnitteluvaiheen aikana kyselylomake kävi läpi laajan lausuntokierroksen, jossa asiantuntijoilta ja asiaan liittyviltä viranomaisilta pyydettiin lausuntoja ja kommentteja. Useiden muokkausvaiheiden jälkeen lomaketta esiteltiin kevätlukukaudella 2007 ja varsinaiseen käyttöön se otettiin lukuvuonna 2007–2008. Taulukossa 1 on havainnollistettu kyselyn eteneminen ja aineiston käsittely.

Taulukko 1. Kyselyn ajallinen eteneminen.

kevät 2006	syksy 2006	kevät 2007	syksy 2007	kevät 2008	syksy 2008	kevät 2009
Kyselyyn liittyvät dokumentit julkaistaan ja kyselyä suunnitellaan		Kyselylomaketta esiteltään	Aineiston keruu		Aineiston analyysi ja raportointi	

Kyselyn laatimisessa hyödynnettiin lähinnä kolmea dokumenttia:

Suosituksat harjoittelun ohjaukselle. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry.

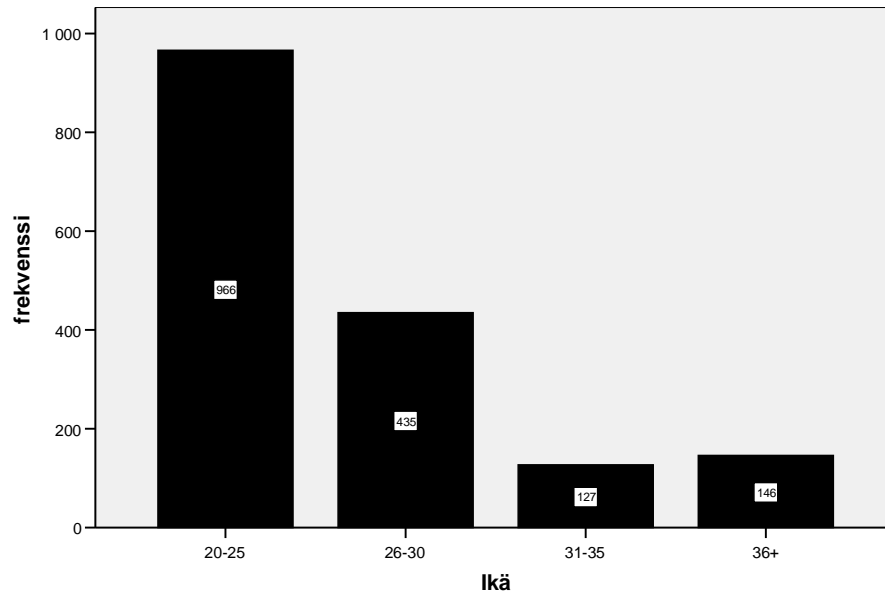
Soolin oranssi – tavoitteet opettajankoulutukselle 2006–2008. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry.

Opettajankoulutus – tietoa, taitoa, tulevaisuutta. Opettajankoulutuksen kehittämissuohjelman 2001–2005 loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:32.

Kyselylomake laadittiin sähköiseen muotoon ja linkitettiin eNorssi-yhteisön internet-sivuille (www.enorssi.fi) ja annettiin tiedoksi kaikille harjoittelukouluille. Kukin koulu huolehti tiedottamisesta opetusharjoittelijoilleen. Kyselyn vastaukset tallentuivat Jyväskylän yliopiston tietojärjestelmään, josta ne poimittiin analyysiä ja raportointia varten.

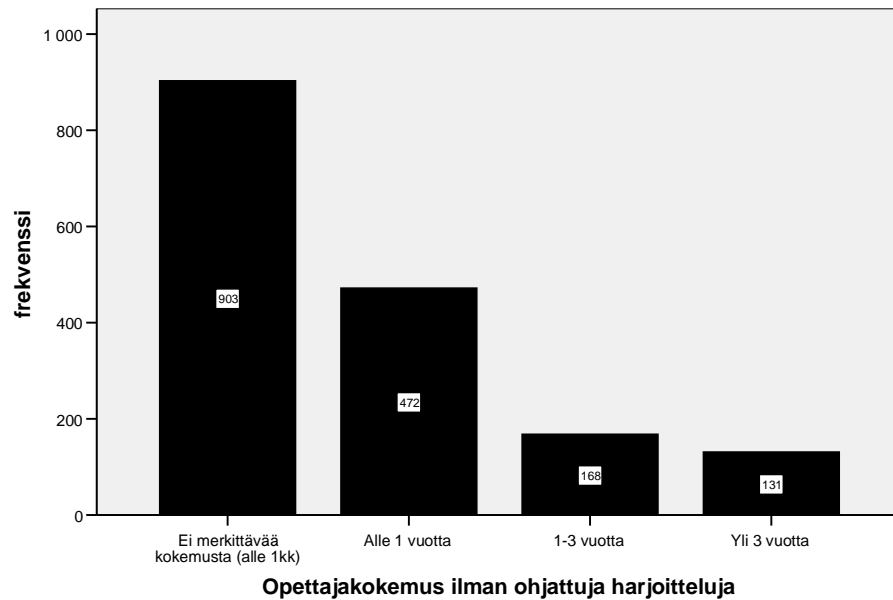
1.2 Kyselyyn osallistuneet

Lukuvuonna 2007–2008 kyselylomakkeen täytti yhteensä 1674 opiskelijaa. Heistä naisia oli 1258 (75,1 %) ja miehiä 416 (24,9 %). Vastaajien ikä tiedusteltiin ikäluokittain. Heistä suurin sijoittui ikäluokkaan 20–25 vuotta. Ikäjakauma on havainnollistettu kuviossa 1.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma ikäluokittain.

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin myös opettajakokemusta ilman ohjattuja harjoitteluita. Vastaajille tarjottiin neljä vastausvaihtoehtoa samaan tapaan kuin ikä-kysymyksenkin kohdalla. Sen jakauma muodostui samankaltaiseksi kuin iän. Eniten vastaajissa oli niitä, joilla oli opettajakokemusta alle yksi kuukausi. Opettajakokemuksen jakauma näkyy kuviossa 2.

Kuvio 2. Opettajakokemuksen jakauma.

Vastaajat edustivat kolmeatoista eri harjoittelukoulua eri puolilta Suomea. Kyselylomakkeessa heitä pyydettiin valitsemaan koulu, jossa on suorittanut eniten ohjattuja harjoitteluita. Koulujen vastaajamäärät on eritelty taulukossa 2. Tässä raportissa tuloksia ei eritellä koulukohtaisesti.

Taulukko 2. Vastaajien koulukohtainen jakauma.

koulu	frekvenssi	prosenttia
Helsingin Normaalilyseo	131	7,8
Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu	289	17,3
Hämeenlinnan normaalikoulu	51	3,0
Joensuun normaalikoulu	179	10,7
Jyväskylän normaalikoulu	270	16,1
Kajaanin normaalikoulu	68	4,1
Lapin yliopiston harjoittelukoulu	54	3,2
Oulun normaalikoulu	216	12,9
Rauman normaalikoulu	61	3,6
Savonlinnan normaalikoulu	43	2,6
Tampereen normaalikoulu	86	5,1
Turun normaalikoulu	169	10,1
Vasa övningskola	57	3,4
Yhteensä	1674	100,0

Vastaajista luokanopettajaopiskelijoita oli 634 (37,9 %) ja aineenopettajaopiskelijoita 1040 (62,1 %). Aineenopettajaksi opiskelevia pyydettiin ilmoittamaan pääaineensa (tai tärkein harjoitteluaineensa). Erilaisia pääaineita löytyi 29 ja lisäksi vaihtoehdon ”jokin muu” oli valinnut kaksi vastaajaa. Kyselylomakkeen pääainevaihtoehdoista vain erityisopetus jäi valitsematta. Tulosten raportoinnin selkeyttämiseksi pääaineet jaoteltiin neljään ryhmään seuraavasti:

Kielet

äidinkieli ja kirjallisuus

ruotsin kieli

englannin kieli

saksan kieli

venäjän kieli

ranskan kieli

italian kieli

latinan kieli

suomi toisena kielenä

espanjan kieli

Taito- ja taideaineet

musiikki

liikunta

terveystieto

kotitalous

kuvataide

käsityö

Matemaattis-luonnontieteelliset

aineet

biologia

matematiikka

fysiikka

kemia

tietotekniikka

maantiede

Yhteiskunnalliset ja elämän-

katsomukselliset aineet

yhteiskuntaoppi

historia

psykologia

filosofia

ev.lut.uskonto

elämäkatsomustieto

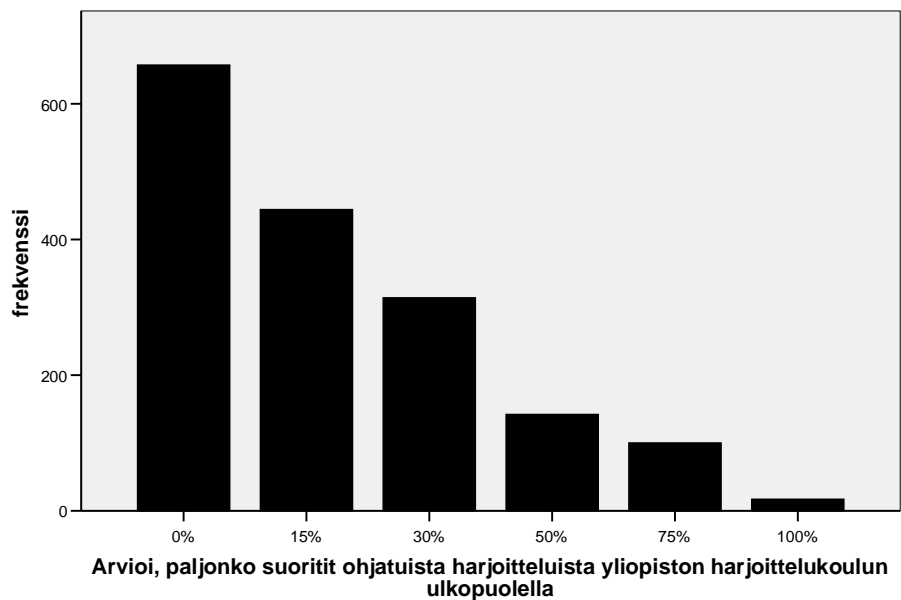
ortod. uskonto

Tällä tavoin jaoteltuna eri aineryhmien edustajia oli taulukossa 3 esitetyt määrät. ”Jokin muu” -vaihtoehdon valinnot eivät ole mukana taulukossa, eivätkä myöskään jatkossa pääaineen mukaan tehtävissä analyysissä.

Taulukko 3. Vastaajat pääaineryhmittäin.

pääaine	frekvenssi	prosenttia
luokanopettajaopiskelija	634	37,9
kielet	452	27,0
taito- ja taideaineet	105	6,3
matemaattis-luonnontieteelliset aineet	332	19,8
yhteiskunnalliset ja elämäkatsomukselliset aineet	149	8,9
yhteensä	1672	99,9

Viimeisenä taustatietokysymyksenä tiedusteltiin sitä, kuinka suuren osuuden opiskelija oli mielestään suorittanut ohjatuista harjoitteluista yliopiston harjoittelukoulun ulkopuolella. Vastausten jakauma näkyy kuviossa 3.

Kuvio 3. Opiskelijan arvioima osuus yliopiston harjoittelukoulun ulkopuolella suoritetuista ohjatuista harjoitteluista.

Koska kuviossa 3 nähtävä jakauma on oikealle vino, tulosten analysoinnin selkeyttämiseksi ulkopuolella suoritettujen harjoittelun osuusarviot luokiteltiin uudelleen kolmeen luokkaan. Tällä tavoin luokiteltuna opiskelijoita tuli nollan prosentin luokkaan 657 (39,2 % aineistosta). Seuraavaan eli 15–50 prosentin luokkaan tuli 900 opiskelijaa ja 75–100 prosentin luokkaan tuli 117 opiskelijaa (7,0 %). Luokittelun jälkeenkin jakauma on epätasainen, mikä saattaa vaikuttaa tuloksiin ja niiden tulkintaan.

2 TULOKSET

2.1 Tilastollisen analyysin lähtökohtia

Kyselyn tulokset esitetään seuraavassa kuuden osa-alueen avulla. Nämä kuusi osa-aluetta muodostuvat kyselyn alkuperäisestä kuusiteemaisesta rakenteesta (ks. liite 1).

Kunkin osa-alueen muuttujia (osioita) analysoidaan sekä yksittäin että osa-alueesta tehdyn summamuuttujan avulla. Vastaajaryhmien väliset vertailut tehdään vain summamuuttujissa. Kukin yksittäinen osio on voinut saada arvoja välillä 1–7, arvon 1 tarkoittaessa ”Olen täysin eri mieltä” ja arvon 7 tarkoittaessa ”Olen täysin samaa mieltä”. Näiden välissä olevia arvoja 2–6 ei ole nimetty lomakkeessa.

Summamuuttujia muodostettaessa tarkasteltiin ensin kunkin muuttujaryhmän reliabiliteettia Cronbachin alfan avulla. Se mittaa mittarin tai osa-mittarin sisäistä yhtenäisyyttä ja siten summamuuttujan luotettavuutta. Cronbachin alfa määritellään muuttujien välisten keskimääräisten korrelaatioiden ja osioiden lukumäärän perusteella. Mitä suurempi alfan arvo on, sitä yhtenäisempi mittari on. Se ilmoittaa reliabiliteetin yleensä vähän liian matalana (Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 103), mikä seikka varmistaa sen, ettei tule vahingossa ilmoittaneeksi liian korkeaa reliabiliteetin estimaattia.

Varsinaisia raja-arvoja reliabiliteetille ei ole asetettavissa (Nummenmaa ym. 1997, 202), mutta yleisesti pidetään hyvänä, jos muuttujien vaihtelusta alle 50 prosenttia on satunnaisvaihtelua (reliabiliteettikerroin yli .50). Joskus reliabiliteetin rajana pidetään kerrointa .70, mutta kysely- ja haastattelututkimuksiin sisältyy yleensä niin paljon satunnaisvirhettä aiheuttavia tekijöitä, että usein joudutaan tyytymään alhaisempiin reliabiliteettikertoimiin (Heikkilä 2002, 187).

Summamuuttujat muodostettiin laskemalla kaikkien summaan tulevien osioiden pistemäärät yhteen (jokaiselle tapaukselle erikseen) ja jakamalla saatu tulos muuttujien lukumäärällä. Näin saatiin aikaan niin sanottu keskiarvosummamuuttuja, jonka teoreettinen vaihteluväli on sama kuin alkuperäisten muuttujien (osioiden) eli 1–7. Tämä mahdollistaa myös summamuuttujien keskinäisen vertailun riippumatta summassa olevien muuttujien lukumäärästä.

Summamuuttujiin liittyvät keskeiset tunnusluvut ja niiden väliset korrelaatiot ovat liitteessä 2. Korrelaatiot olivat kaikki tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .00$) ja suuruudeltaan välillä .42–.76. Se osoittaa niiden mitanneen samaa ilmiökenttää (opetusharjoittelu), samaan suuntaan ja olleen osin päällekkäisiä. Korrelaatioihin perustuvat lisäanalyysit eivät siten ole tarpeellisia.

Vastaajaryhmien väliset ryhmävertailut tehtiin kahden ryhmän tapauksissa t-testillä ja useamman kuin kahden ryhmän vertailussa yksisuuntaisella varianssianalyysillä (ANOVA). Yksisuuntaisessa varianssianalyysissä käytettiin lisäksi parivertailuihin Bonferronin testiä silloin, kun ryhmien keskihajonnat eivät eronneet toisistaan merkitsevästi ja Tamhanen testiä silloin, kun ryhmien keskihajonnat erosivat toisistaan merkitsevästi. Keskihajontojen eroja testattiin Levenen F-testillä. Ryhmävertailujen kohdalla raportoidaan vain tilastollisesti merkitsevät erot ($p < .05$). Ryhmävertailuun otettiin mukaan kuusi ryhmittelevää muuttujaa (ks. tarkemmin luku 1.2). Nämä olivat:

1. Sukupuoli (2 ryhmää)
2. Ikä (4 ryhmää)
3. Opettajakokemus ilman harjoitteluita (4 ryhmää)
4. Koulutusvaihtoehto (2 ryhmää)
5. Pääaine (5 ryhmää)
6. Harjoittelukoulun ulkopuolella suoritettujen harjoittelun osuus (3 ryhmää)

Näillä kuudella ryhmittelevällä muuttujalla tehtyjen vertailujen lisäksi summamuuttujilla suoritettiin kaksisuuntaiset varianssianalyysit (GLM) sukupuolen ja koulutusvaihtoehdon toimies- sa ryhmittelevinä tekijöinä. Nämä kaksi ryhmittelevää tekijää valittiin siksi, että niissä mo- lemmissa oli vain kaksi vastausvaihtoehtoa ja sen johdosta kuhunkin ryhmään tuli riittävästi tapauksia luotettavan tuloksen aikaansaamiseksi. Muilla ryhmittelevillä muuttujilla näin ei olisi tapahtunut joko useamman vastausvaihtoehdon tai vinon vastausjakauman vuoksi. Kak- sisuuntaisella varianssianalyysillä etsittiin etenkin niin sanottua yhdysvaikutusta: ovatko suku- puoli ja koulutusvaihto yhdessä sellaisia tekijöitä, jotka aiheuttavat mielipiteiden painottumista johonkin suuntaan.

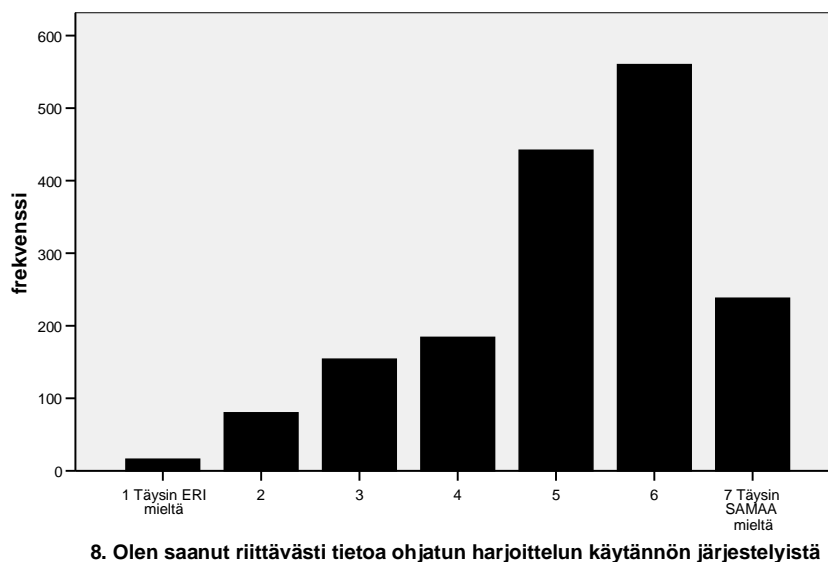
2.2 Ohjatun harjoittelun organisointi

Ensimmäinen osa-alue oli lomakkeen tekijöiden nimeämä ”Ohjatun harjoittelun organisointi”. Se pitää sisällään viisi osiota, joiden keskiarvot ja -hajonnat näkyvät taulukossa 4.

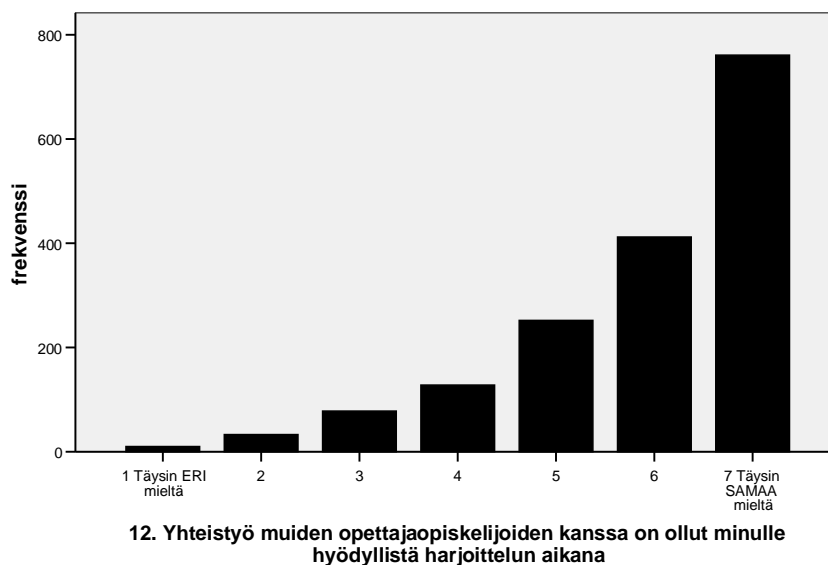
Taulukko 4. Ohjatun harjoittelun organisointiin liittyvät osiot keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
12. Yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa on ollut minulle hyödyllistä harjoittelun aikana	1674	5,90	1,337
10. Ohjattu harjoittelu on vastannut sille asetettuja tavoitteita	1674	5,40	1,282
9. Olen saanut riittävästi tietoa ohjatun harjoittelun sisällöistä	1674	5,26	1,293
8. Olen saanut riittävästi tietoa ohjatun harjoittelun käytännön järjestelyistä	1674	5,14	1,395
11. Ohjattu harjoittelu on ollut tarvittaessa joustavaa	1674	5,09	1,612

Korkein keskiarvo oli osiolla 12, joka mittaisi kanssaopiskelijoiden kanssa tehdyn yhteistyön hyödyllisyyttä. Matalin keskiarvo oli osiolla 8, joka mittasi harjoittelun joustavuutta. Siinä osiossa vastaajien mielipiteet myös erosivat toisistaan eniten eli sillä oli suurin keskihajonta. Osioiden 8 ja 12 frekvenssijakaumat näkyvät kuvioissa 4 ja 5.

Kuvio 4. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Olen saanut riittävästi tietoa harjoittelun käytännön järjestelyistä”.

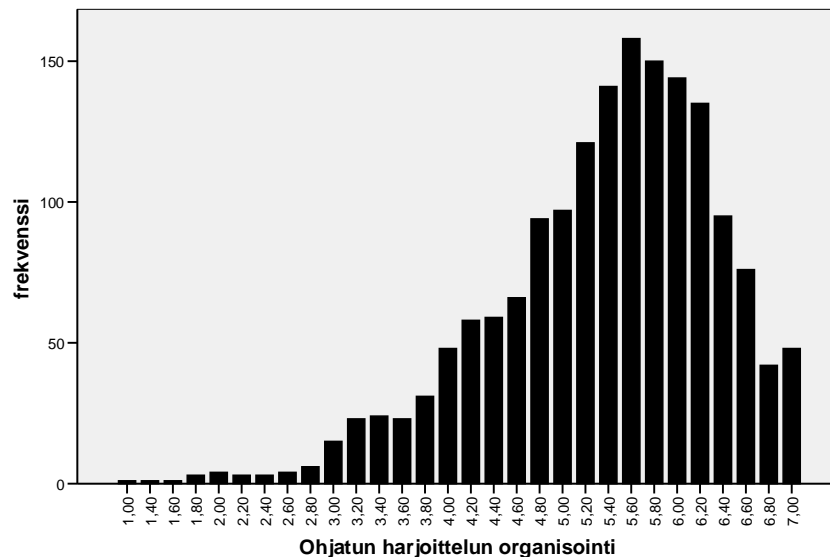

Kuvio 5. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa on ollut minulle hyödyllistä harjoittelun aikana”.

Kuviosta 4 nähdään, vaikka osiolla 8 oli tämän ryhmän matalin keskiarvo, siinäkin eniten vastauksia ovat saaneet vaihtoehdot 5, 6 ja 7, jotka osoittavat vähintään jonkinlaista samanmielisyyttä väittämän kanssa. Kuviosta 5 nähdään kuitenkin osiossa 12 tapahtunut vielä suurempi kasaantuminen samanmielisyyden suuntaan. Vastaajista 47,7 prosenttia oli valinnut vaihtoeh-

don 6 tai 7. Opiskelijakollegojen tuki koettiin siis hyvin hyödyllisenä. On huomattava, että kaikkien viiden osion keskiarvo on yli 5 eli keskimäärin jokaiseen niistä oli vastattu varsin positiivisesti eli ohjatun harjoittelun organisointia pidettiin keskimäärin hyvänä.

Ohjatun harjoittelun organisointiin liittyvien osioiden keskinäinen reliabiliteetti oli .752. Kuviossa 6 näkyy muodostetun summamuuttujan jakauma.

Kuvio 6. Ohjatun harjoittelun organisointi -summamuuttujan frekvenssijakauma.

Kuviosta 6 nähdään, että summamuuttujan jakauma on vasemmalle vino eli harjoittelun organisointiin liittyvät asiat koettiin pääosin toimivina. Summamuuttujan keskiarvo oli 5,36 ja keskihajonta 0,98. Pistemäärän 3 tai vähemmän (vaihteluväli 1–7) sai 2,4 prosenttia vastaajista eli organisoinnin hyvin tai melko negatiivisena kokeneita oli varsin pieni osuus. Pistemäärän 6 tai enemmän sai 32,3 prosenttia vastaajista eli noin kolmannes oli hyvin tyytyväisiä harjoittelun organisointiin.

Summamuuttujassa tehdyt ryhmävertailut osoittivat, että kokenein ryhmä eli yli kolmen vuoden opettajakokemuksen omaavat kokivat harjoittelun organisoinnin onnistuneen tilastollisesti merkitsevästi huonommin kuin kaikki muut ryhmät (kaikissa $p < .00$). Kokeneimman ryhmän keskiarvo oli 4,86, kun taas muiden ryhmien keskiarvot vaihtelivat välillä 5,28–5,44. Ikäryhmittäin tarkasteluna ainoa tilastollisesti merkitsevä ero oli toiseksi nuorimman (26–30 vuotta) ja toiseksi vanhimman (31–35 vuotta) välillä siten, että nuorempi ryhmä koki organisoinnin positiivisemmin.

Aineryhmittäin tarkasteltuna taito- ja taideaineiden opiskelijat kokivat harjoittelun organisoinnin myönteisemmin kuin yhteiskunnallisten ja elämäntarkoituksellisten aineiden opiskelijat ($p = .04$).

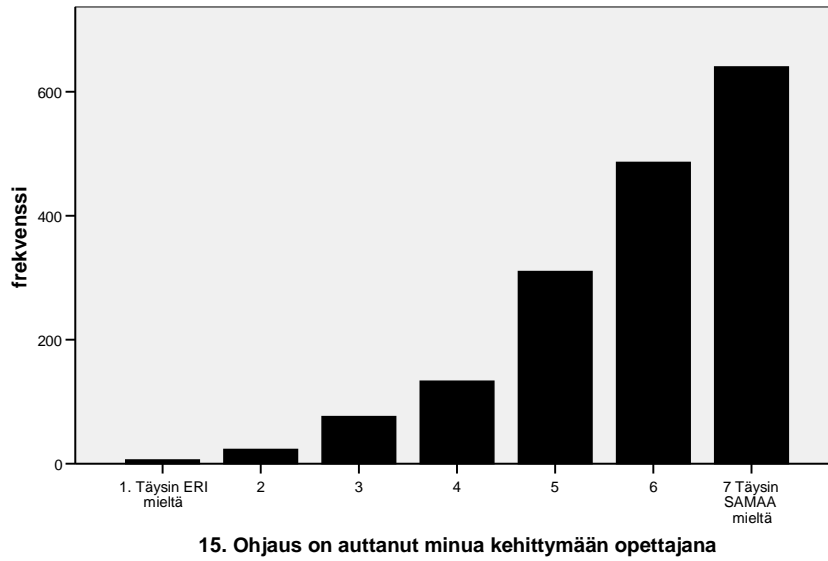
2.3 Harjoittelun ohjaus

Lomakkeen toinen osa-alue oli ”Harjoittelun ohjaus”. Tämä osa-alue oli lomakkeen laatijoiden nimeämä. Se koostuu viidestä osiosta, joiden keskiarvot ja -hajonnat ovat taulukossa 5.

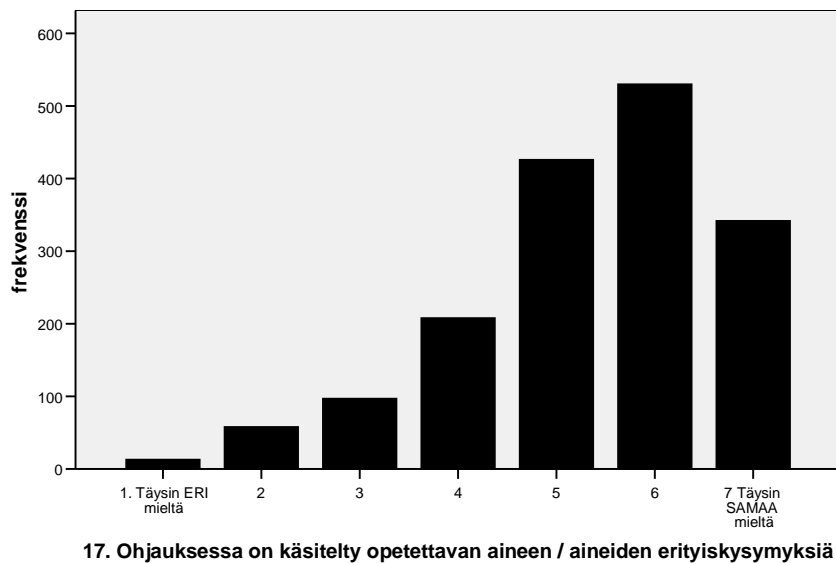
Taulukko 5. Harjoittelun ohjaukseen liittyvät osiot keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
15. Ohjaus on auttanut minua kehittymään opettajana	1674	5,83	1,255
14. Ohjaus on ollut asiantuntevaa	1674	5,78	1,240
16. Ohjaustilanteessa olen voinut tuoda esille omia näkemyksiäni	1674	5,72	1,309
13. Olen saanut riittävästi henkilökohtaista ohjausta	1674	5,66	1,307
17. Ohjauksessa on käsitelty opettavan aineen / aineiden erityiskysymyksiä	1674	5,35	1,343

Korkein keskiarvo oli 15, joka mittasi ohjauksen merkitystä oman opettajuuden kehittymisensä. Matalin keskiarvo oli osiolla 17, joka mittasi opettavan aineen erityiskysymyksiä. Osioiden 15 ja 17 frekvenssijakaumat ovat kuvioissa 7 ja 8.

Kuvio 7. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Ohjaus on auttanut minua kehittymään opettajana”.

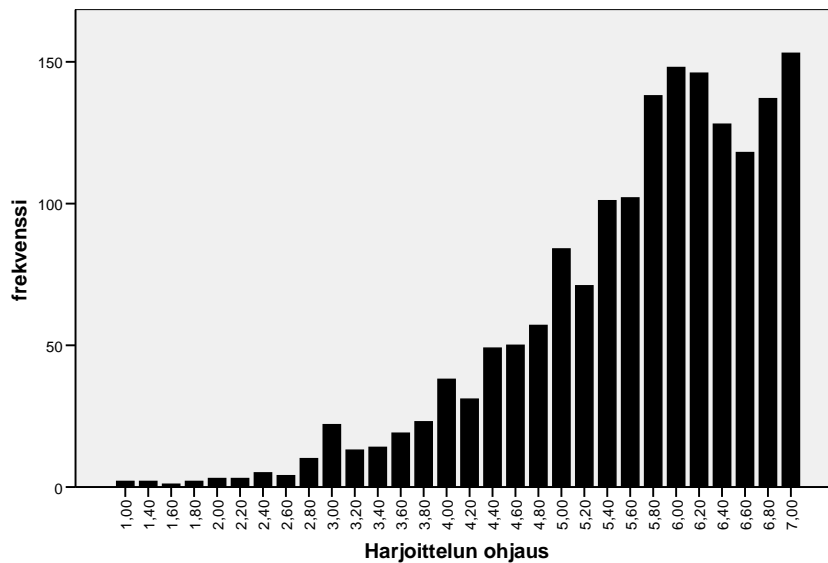

Kuvio 8. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Ohjauksessa on käsitelty opettavan aineen / aineiden erityiskysymyksiä”.

Kuvioista 7 ja 8 voidaan päätellä, että ohjauksella on ollut merkitystä harjoittelussa. Osion 15 vastausjakauma osoittaa, että opetusharjoittelun ohjaus tärkeää tulevalle opettajalle. Osakokonaisuuksien osion 17 alin keskiarvo osoittaa, että harjoittelussa ei aina pystytä puuttumaan juuri

kyseisen aineen erityiskysymyksiin. Pitää kuitenkin huomata, että tämänkin osion jakauma painottuu samanmielisyyden puolelle eli ainekohtaisia asioita on osattu kuitenkin ottaa huomioon vähintään kohtalaisesti.

Harjoittelun ohjaukseen liittyvien osioiden keskinäinen reliabiliteetti oli .89, joka antaa perusteet summamuuttajan muodostamiselle. Kuviossa 9 on muodostetun summamuuttajan jakauma.

Kuvio 9. *Harjoittelun ohjaus* -summamuuttajan frekvenssijakauma.

Kuviosta 9 nähdään, että jakauma on varsin voimakkaasti vasemmalle vino. Tällä summamuuttujalla onkin korkein keskiarvo kaikista summamuuttujista eli 5,67 ja suurin keskihajonta 1,07, tosin hajontojen erot summamuuttujien välillä ovat pieniä. Pistemäärän 3 tai vähemmän sai vain 3,2 prosenttia vastaajista, kun taas pistemäärän 6 tai enemmän sai 49,6 prosenttia vastaajista. Tämän perusteella voidaan sanoa, että harjoittelun ohjaus koettiin harjoittelun osaluista positiivisimmin eli siihen oltiin tyytyväisimpiä.

Summamuuttujassa tehdyt ryhmävertailut osoittivat, että harjoittelun ohjauksen kokemisessa eniten opettajakokemusta omaava ryhmä erosi muista kokemusryhmistä tilastollisesti merkitsevästi (kaikissa $p < .02$). Tosin heidänkin keskiarvonsa oli yli viiden (5,33), mutta muiden ryhmien keskiarvot olivat vielä hieman korkeampia (välillä 5,69–5,70).

Aineryhmittäin tarkasteluna taito- ja taideaineiden opiskelijat erosivat kaikista muista ryhmistä tilastollisesti merkitsevästi (kaikissa $p < .00$). Taito- ja taideaineiden opiskelijoiden keskiarvo oli peräti 6,31, kun taas muiden ryhmien keskiarvot vaihtelivat välillä 5,52–5,69.

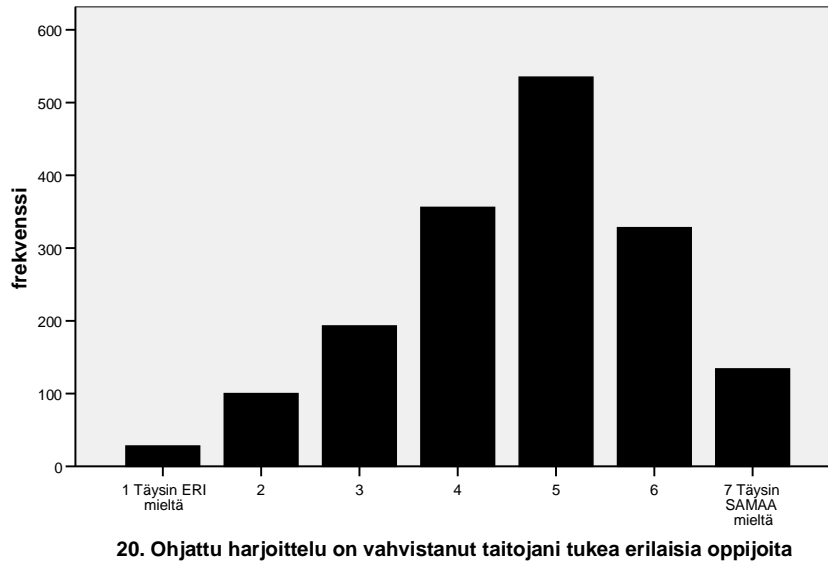
2.4 Harjoittelu oman opettajuuden kehittäjänä

Kolmannen osa-alueen nimenä oli lomakkeessa ”Ammatillinen kehittyminen harjoittelun aikana I”, jonka nimesin uudelleen osakokonaisuudeksi ”Harjoittelu oman opettajuuden kehittäjänä”. Sen sisällä on kuusi osiota, joiden keskiarvot ja -hajonnat näkyvät taulukossa 6.

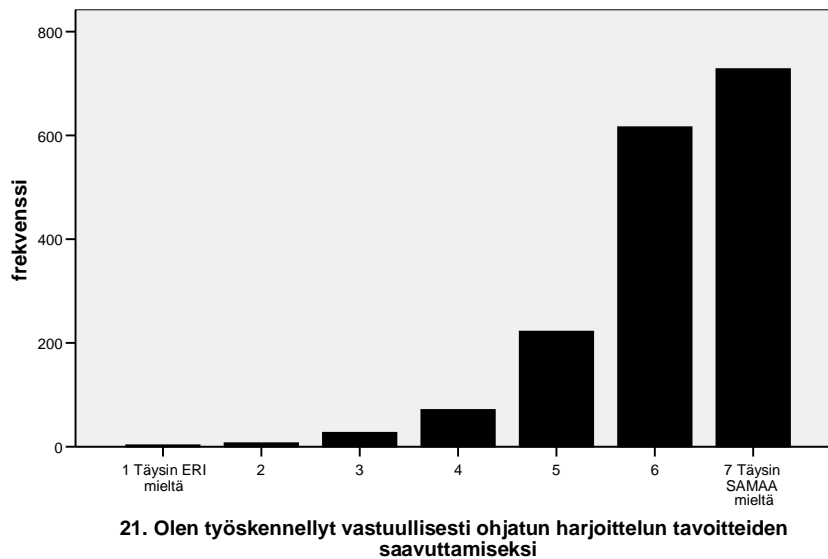
Taulukko 6. Oman opettajuuden kehittämiseen liittyvät osiot keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
21. Olen työskennellyt vastuullisesti ohjatun harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi	1674	6,14	,987
18. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut käsitystä itsestäni oppimisen edistäjänä	1674	5,56	1,155
22. Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia myönteisen oppimisilmapiirin rakentamiseksi	1674	5,40	1,238
19. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut käsitystä itsestäni kasvun ohjaajana	1674	5,29	1,302
23. Olen oppinut ohjatussa harjoittelussa tukemaan oppijoiden erilaisia oppimistylejä	1674	4,73	1,268
20. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut taitojani tukea erilaisia oppijoita	1674	4,67	1,373

Korkein keskiarvo oli osiolla harjoittelusta otetun oman vastuun kokemisella (osio 21). Kyseinen osio sai koko kyselyn korkeimman keskiarvon. Opettajaksi opiskelevat kokevat siis harjoittelun omasta näkökulmastaan vastuulliseksi toiminnaksi. Osa-alueen alin keskiarvo oli osiolla 20, joka mittasi harjoittelun vahvistamaa taitoa tukea erilaisia oppijoita. Osioden 20 ja 21 frekvenssijakaumat näkyvät kuvioissa 10 ja 11.

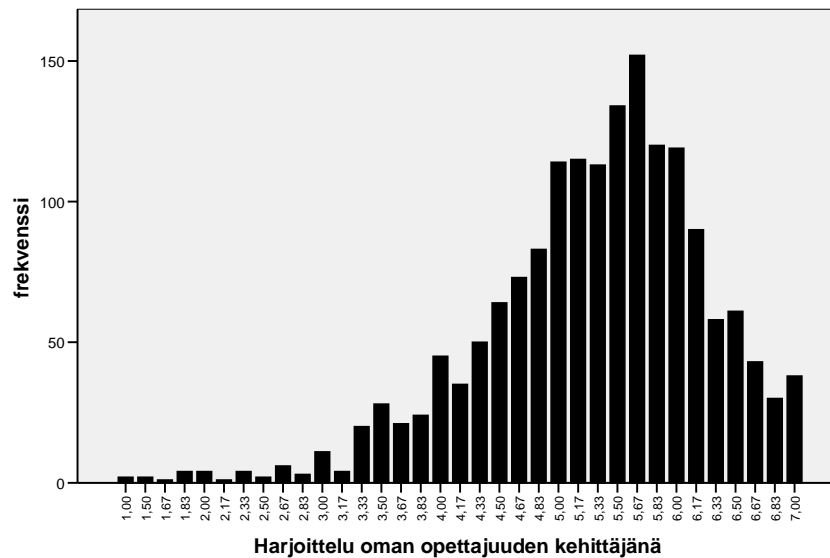

Kuvio 10. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Ohjattu harjoittelu on vahvistanut taitojani tukea erilaisia oppijoita”.

Kuvio 11. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Olen työskennellyt vastuullisesti ohjatun harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi”.

Oman opettajuuden kehittämiskokemuksiin liittyneiden osioiden reliabiliteetti oli .87. Kuviossa 12 näkyy muodostetun summamuuttujan jakauma.

Kuvio 12. *Harjoittelu oman opettajuuden kehittäjänä* -summamuuttujan frekvenssijakauma.

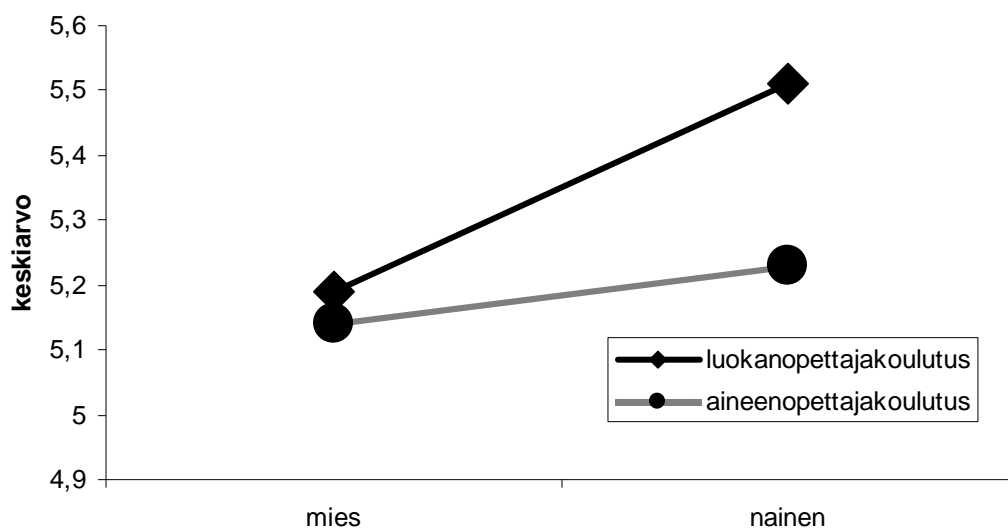
Kuviossa 12 olevan summamuuttujan jakauma keskittyy pistemäärien 5–6 tienoille keskiarvon ollessa 5,30 (keskihajonta 0,95). Hyvin tyytyväisiä eli pistemäärän 6 tai enemmän saaneita oli 26,2 prosenttia ja tyytymättömiä (pistemäärä 3 tai alle) oli 2,4 prosenttia vastaajista. Voidaan siis sanoa harjoittelijoiden tyypillisimmillään olleen melko tyytyväisiä harjoitteluun oman opettajuuden kehittäjänä.

Summamuuttujassa tehdyt ryhmävertailut osoittivat, että naiset kokivat miehiä positiivisemmin harjoittelun annin oman opettajuuden kehittymiselle ($p = .00$). Tässäkin summamuuttujassa eniten opettajakokemusta omaava ryhmä erosi muista kokemusryhmistä (kaikissa $p = .01$) ja siihen suuntaan, että heidän keskiarvonsa oli matalin eli 4,96, kun muilla se vaihteli välillä 5,29–5,40.

Koulutusvaihtoehtojen välille tuli myös tilastollisesti merkitsevä ero. Luokanopettajaopiskelijat kokivat tämän osa-alueen positiivisemmin kuin aineenopettajaopiskelijat ($p = .00$). Hienojakoisemmin eli pääaineryhmittäin tarkasteltuna luokanopettajaopiskelijat ja taito- ja taideaineiden opiskelijat erosivat muista kolmesta pääaineryhmästä (kaikissa $p < .02$) positiiviseen suuntaan. Luokanopettajaopiskelijoiden ja taito- ja taideaineiden opiskelijoiden välillä ei ollut keskinäistä tilastollisesti merkitsevää eroa.

Kaksisuuntaisessa varianssianalyysissä löytyi sukupuolen ja koulutusvaihtoehdon perusteella tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta ($p = .04$). Molemmissa koulutusvaihtoehdoissa miehillä on alempi keskiarvo, mutta samaan aikaan aineenopettajakoulutuksella on molem-

missä alempi sukupuoliryhmissä alempi keskiarvo. Oma opettajuus kehittyi siis luokanopettajanaisten mielestä eniten ja aineenopettajamiesten mielestä vähiten. Tämä yhdysvaikutus on havainnollistettu kuviossa 13.

Kuvio 13. Koulutusvaihtoehdon ja sukupuolen yhdysvaikutus oman opettajuuden kehittymisen kokemisessa.

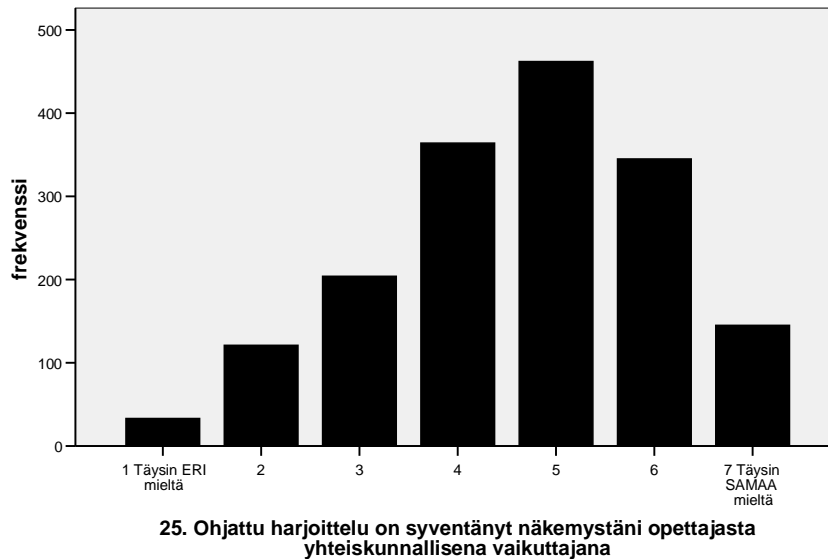
2.5 Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä

Neljännän osa-alueen nimenä oli lomakkeessa ”Ammatillinen kehittyminen harjoittelun aikana II”, jonka nimesin uudelleen osakokonaisuudeksi ”Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä”. Sen sisällä on viisi osiota, joiden keskiarvot ja -hajonnat näkyvät taulukossa 7.

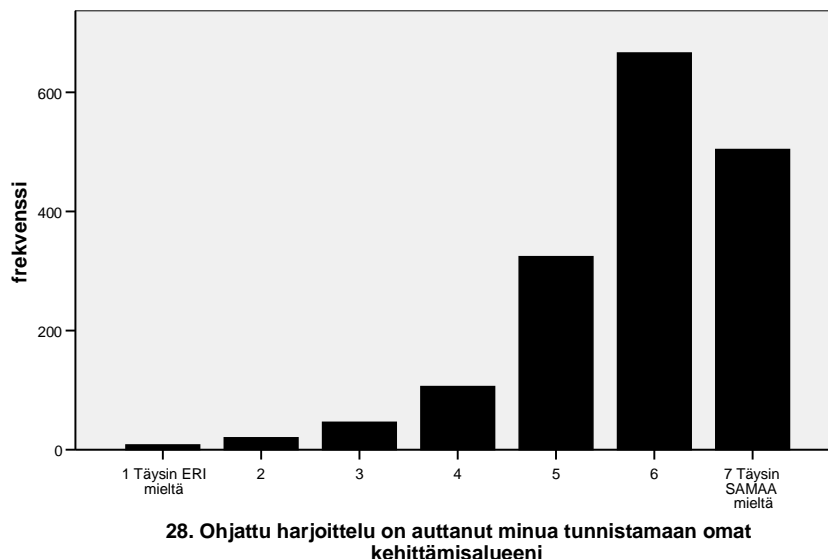
Taulukko 7. *Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä* -osa-alueen osiot keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
28. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat kehittämisalueeni	1674	5,83	1,130
27. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat vahvuuteni opettajana	1674	5,69	1,178
26. Ohjattu harjoittelu on innostanut minua tutkimaan, kehittämään ja arvioimaan toimintaani opettajana	1674	5,50	1,289
24. Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajan eettisestä vastuusta	1674	5,25	1,320
25. Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajasta yhteiskunnallisena vaikuttajana	1674	4,62	1,443

Korkein keskiarvo oli osiolla 28, joka mittasi oman kehittämisalueen tunnistamista. Matalin keskiarvo oli osiolla 25, joka mittasi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden syventymistä harjoittelun aikana. Osioiden 8 ja 12 frekvenssijakaumat näkyvät kuvioissa 14 ja 15.

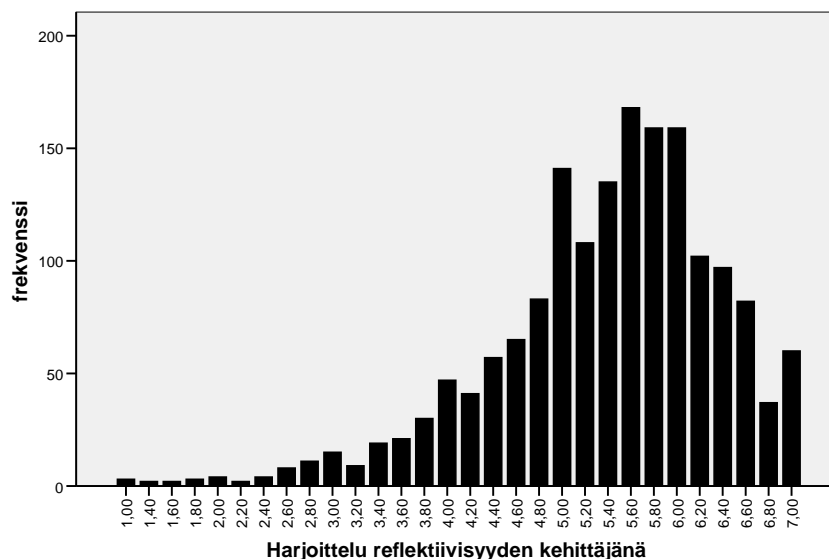
Kuvio 14. Mielipiteiden jakauma osiossa ”Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajasta yhteiskunnallisena vaikuttajana”.

Kuvio 15. Mielipiteiden jakauma osiossa ”Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat kehittämisalueeni”.

Kuviosta 14 nähdään, että yhteiskunnallisen näkemyksen syventyminen harjoittelun aikana oli koettu vaihtelevasti. Pistemäärän 3 tai alle antoi 12,2 prosenttia vastaajista. Pistemäärän 6 tai 7 antoi 29,3 prosenttia vastaajista. Kuviosta 15 nähdään vastausjakauma oman kehittämisalueen tunnistamisessa. Pistemäärän 3 tai vähemmän antoi 4,4 prosenttia vastaajista. Pistemäärän 6 tai 7 antoi 70 prosenttia vastaajista eli yli kaksi kolmasosaa oli kokenut, että ohjattu harjoittelu oli auttanut tunnistamaan omat kehittämisalueet.

Reflektiivisyyden kehittymiseen liittyneistä osioista muodostetun summamuuttujan reliabiliteetti oli .84. Kuviossa 16 näkyy muodostetun summamuuttujan jakauma.

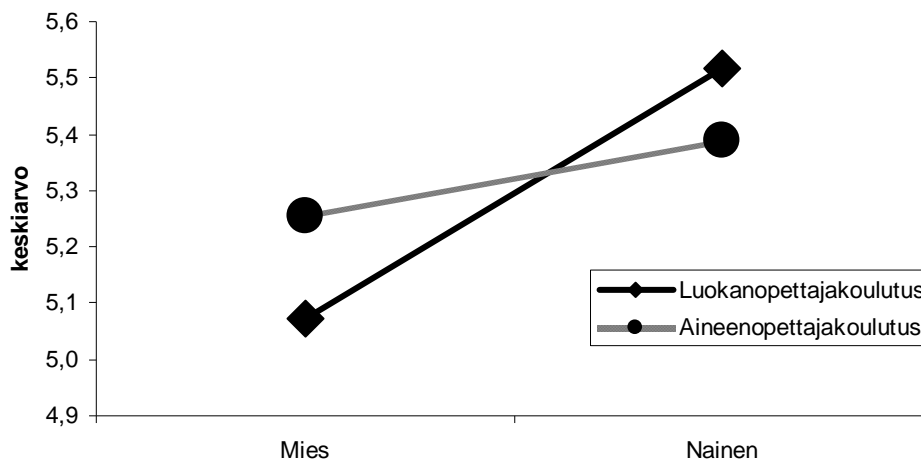
Kuvio 16. *Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä* -summamuuttujan frekvenssijakama.

Kuviosta 16 nähdään, että samaan tapaan kuin edellä luvussa 2.4, summamuuttujan jakauma keskittyy pistemäärien 5–6 tienoille. Tämän summamuuttujan keskiarvo on 5,38 ja keskihajonta 0,99. Vastaajista 3,2 prosenttia on saanut pistemäärään 3 tai vähemmän eli ei ole kokenut, että harjoittelu olisi kehittänyt reflektiivisyyttä. Pistemäärän 6 tai enemmän sai 32,1 prosenttia vastaajista. Tässäkin summamuuttujassa voidaan sanoa harjoittelijoiden tyypillisimmillään olleen tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä harjoitteluun reflektiivisyyden kehittäjänä.

Summamuuttujassa tehdyt ryhmävertailut osoittivat, että naiset kokivat miehiä enemmän harjoittelun kehittäneen reflektiivisyyttä ($p = .00$). Tässäkin summamuuttujassa eniten opettajakokemusta omaavat kokivat negatiivisimmin (kaikissa $p < .00$) reflektiivisyyden kehittymisen harjoittelun aikana. Heidän keskiarvonsa oli 4,90 ja muiden vaihteli välillä 5,36–5,46.

Aineryhmittäin tarkasteltuna taito- ja taideaineiden opiskelijat olivat kokeneet reflektiivisyyden kehittyneen enemmän kuin kielten opiskelijat ($p = .02$) ja matemaattisluonnontieteellisten aineiden opiskelijat ($p = .01$).

Kaksisuuntaisessa varianssianalyysissä löytyi sukupuolen ja koulutusvaihtoehdon perusteella tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta ($p = .01$). Molemmissa koulutusvaihtoehdoissa miehillä on naisia alempi keskiarvo. Reflektiivisyys kehittyi eniten luokanopettajanaisten mielestä ja vähiten luokanopettajamiesten mielestä. Tämä yhdysvaikutus on havainnollistettu kuviossa 17.

Kuvio 17. Koulutusvaihtoehdon ja sukupuolen yhdysvaikutus reflektiivisyyden kehittymisen kokemisessa.

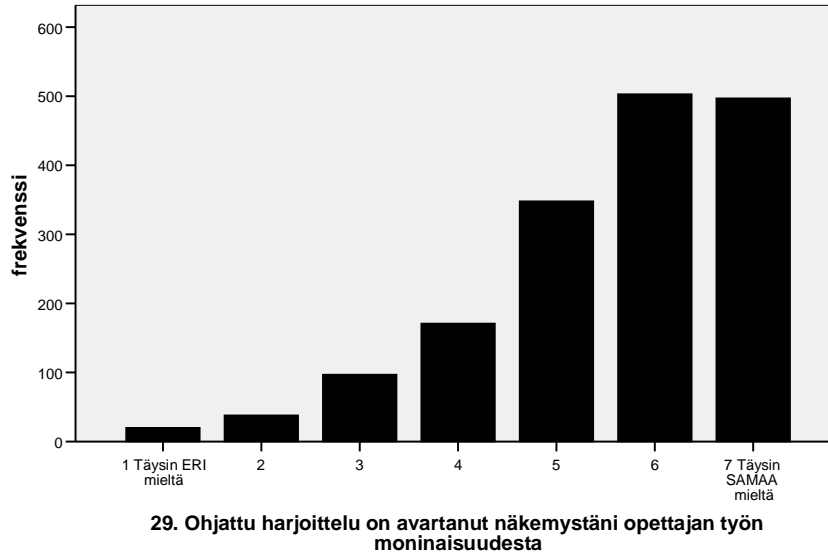
2.6 Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä

Viidennen osa-alueen nimenä oli lomakkeessa ”Ammatillinen kehittyminen harjoittelun aikana III”, jonka nimesin uudelleen osakokonaisuudeksi ”Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä”. Sen sisällä on viisi osiota, joiden keskiarvot ja -hajonnat näkyvät taulukossa 8.

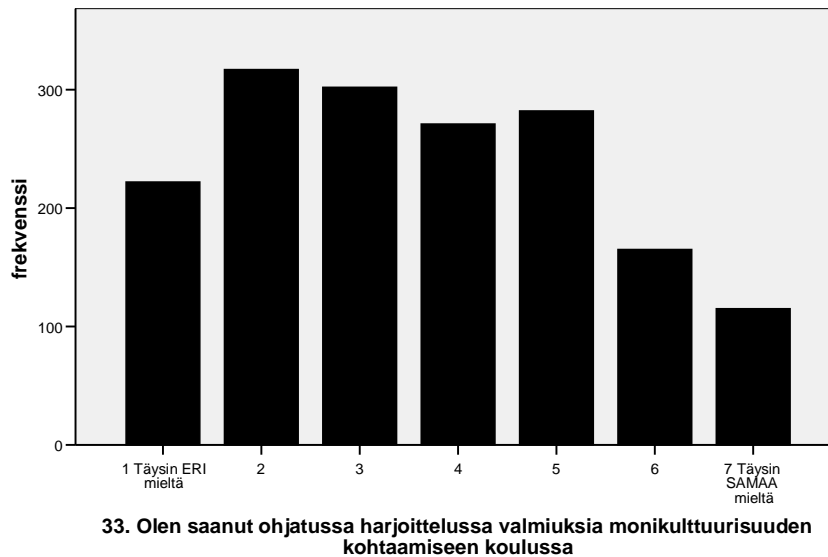
Taulukko 8. Monipuolisen opettajuuden kehittämiseen liittyneet osiot keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
29. Ohjattu harjoittelu on avartanut näkemystäni opettajan työn moninaisuudesta	1674	5,56	1,380
31. Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa tieto- ja viestintäteknikkaa opetuksessani	1674	5,38	1,627
30. Olen oppinut käyttämään ohjatussa harjoittelussa koulun opetussuunnitelmaa	1674	4,65	1,594
32. Olen tutustunut ohjatussa harjoittelussa kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön	1674	3,76	1,788
33. Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia monikulttuurisuuden kohtaamiseen koulussa	1674	3,61	1,779

Korkein keskiarvo on osiolla 29, joka mittasi harjoittelun kykyä avartaa näkemystä opettajan työn moninaisuudesta. Matalin keskiarvo oli osiolla 33, joka mittasi ohjatun harjoittelun antamia valmiuksia monikulttuurisuuden kohtaamiseen. Osoiden 29 ja 33 frekvenssijakaumat näkyvät kuvioissa 18 ja 19.

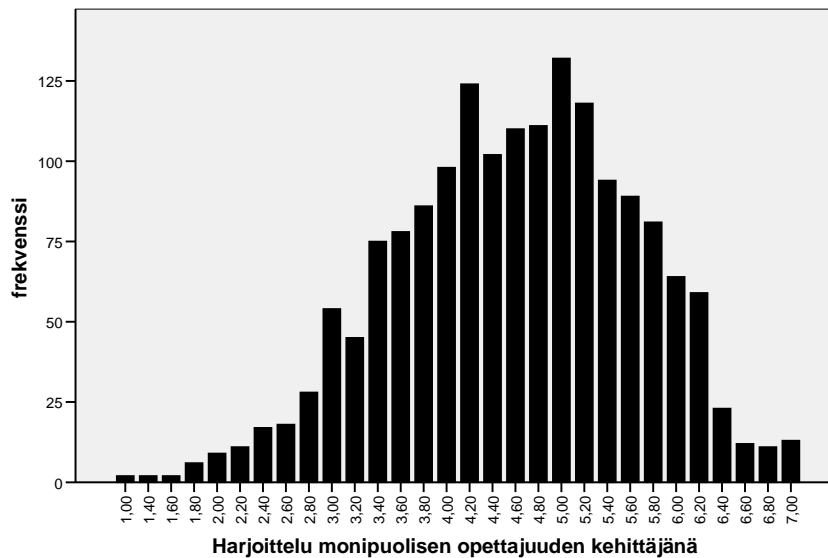
Kuvio 18. Mielenpitemien jakauma osiossa ”Ohjattu harjoittelu on avartanut näkemystäni opettajan työn moninaisuudesta”.

Kuvio 19. Mielenpitemien jakauma osiossa ”Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia monikulttuurisuuden kohtaamiseen”.

Kuviosta 18 nähdään, että ohjattu harjoittelu on onnistunut avartamaan näkemystä opettajan työn moninaisuudesta ainakin kohtalaisesti. Pistemäärän 3 tai vähemmän antoi 9,3 prosenttia vastaajista. Pistemäärän 6 tai enemmän antoi 59,7 prosenttia vastaajista. Sen sijaan monikulttuurisuuteen perehdyttäminen ei ole samalla tavalla onnistunut vastaajien mielestä. Pistemäärän 3 tai vähemmän antoi peräti 50,2 prosenttia vastaajista. Pistemäärän 6 tai enemmän antoi 16,8 prosenttia vastaajista. Näiden prosenttien perusteella voidaan sanoa, että monikulttuurisuuteen perehdyttäminen ei syystä tai toisesta onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla.

Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä -osa-alueen osioiden reliabiliteetti oli .648, jota voidaan pitää riittävänä. Minkään osion poistaminen ei olisi parantanut reliabiliteettia. Kuviossa 20 näkyy muodostetun summamuuttujan jakauma.

Kuvio 20. *Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä* -summamuuttujan frekvenssijakauma.

Kuviosta 20 nähdään, että tämän summamuuttujan jakauma on symmetrisempi kuin edellä esitelyjen summamuuttujien. Sen keskiarvo on 4,59, joka summamuuttujista alhaisin. Keskihajonta oli 1,06 on toiseksi suurin summamuuttujista. Pistemäärän 3 tai alle sai 8,9 prosenttia vastaajista. Pistemäärän 6 tai enemmän sai 10,9 prosenttia vastaajista. Suurimmat frekvenssit ovat pistemäärien 4 ja 5,2 välissä. Se osoittaa, että suurin osa vastaajista sijoittuu skaalan keskivaiheille jakauman hieman kallistuessa samanmielisyyden suuntaan. Tämä voidaan tulkita

myös siten, että harjoittelu on osittain onnistunut monipuolistamaan opettajuutta, mutta parempaan olisi ollut mahdollisuuksia.

Summamuuttujassa tehdyt ryhmävertailut osoittivat, että eniten opettajakokemusta omaava ryhmä erosi muista kokemusryhmistä (kaikissa $p < .03$) ja siihen suuntaan, että heidän keskiarvonsa oli matalin eli 4,24, kun muilla se vaihteli välillä 4,59–4,65.

Koulutusvaihtoehtojen välille tuli myös tilastollisesti merkitsevä ero. Luokanopettaja-opiskelijat kokivat tämän osa-alueen positiivisemmin kuin aineenopettajaopiskelijat ($p = .00$). Hienojakoisemmin eli pääaineryhmittäin tarkasteltuna luokanopettajaopiskelijat erosivat positiivisen suuntaan verrattuna kielten opiskelijoihin ($p = .00$) ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opiskelijoihin ($p = .00$). Taito- ja taideaineiden opiskelijat erosivat positiiviseen suuntaan verrattuna kielten ($p = .00$), matemaattis-luonnontieteellisten aineiden ($p = .00$) sekä yhteiskunnallisten ja elämäntieteellisten aineiden opiskelijoihin ($p = .00$).

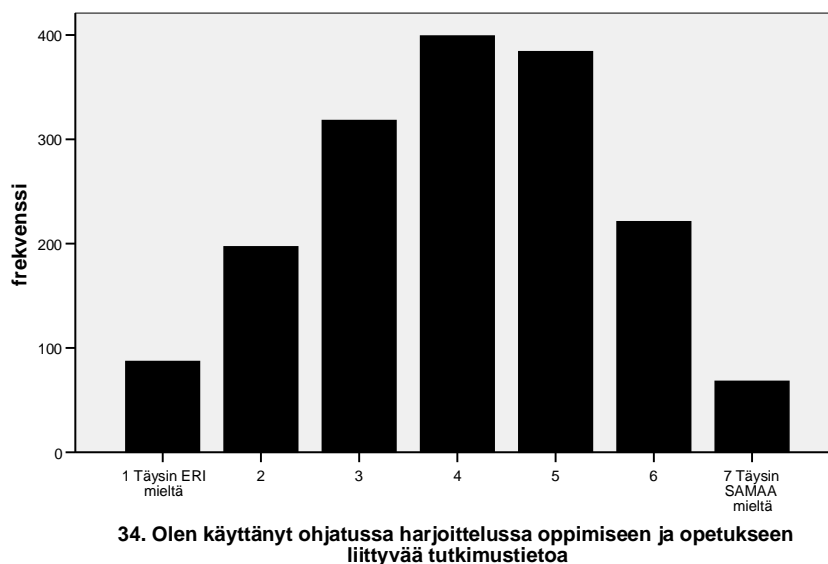
2.7 Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta

Kuudes ja viimeinen osa-alue oli lomakkeen laatijoiden nimeämä ”Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta”. Siihen kuuluu lomakkeen viisi viimeistä osiota, joiden keskiarvot ja hajonnat näkyvät taulukossa 9.

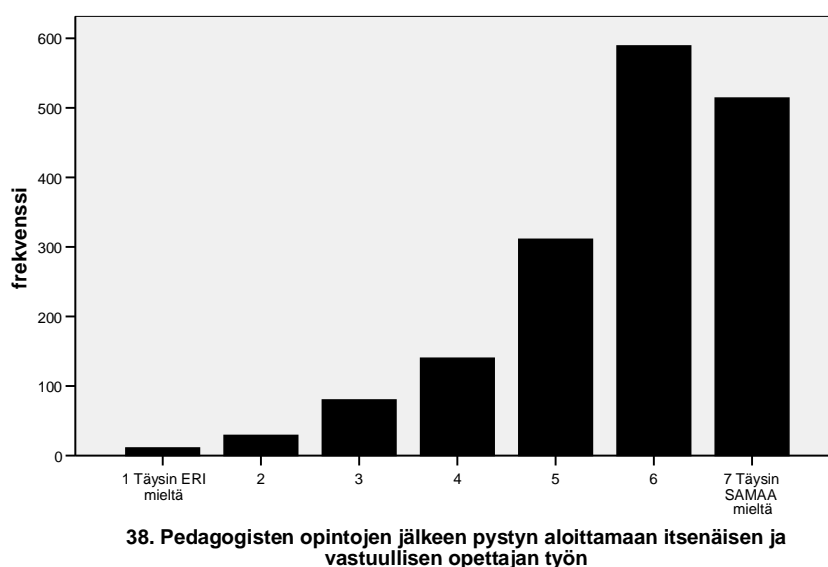
Taulukko 9. *Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta* -osa-alueen osiot keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
38. Pedagogisten opintojen jälkeen pystyn aloittamaan itsenäisen ja vastuullisen opettajan työn	1674	5,71	1,271
37. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua ymmärtämään opettavan aineen opintojen merkityksen opettajan työssä	1674	5,55	1,341
36. Ohjatussa harjoittelussa olen voinut soveltaa oppimaani ainedidaktista / -pedagogista tietoa	1674	5,07	1,477
35. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua ymmärtämään kasvatustieteiden merkityksen opettajan työssä	1674	4,35	1,554
34. Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa oppimiseen ja opetukseen liittyvää tutkimustietoa	1674	4,03	1,501

Korkein keskiarvo oli osiolla 38 (lomakkeen viimeinen kysymys), joka mittasi omaa tunte-
 musta aloittaa itsenäinen ja vastuullinen opettajan työ pedagogisten opintojen jälkeen. Matalin
 keskiarvo oli osiolla 34, joka mittasi opetukseen ja oppimiseen liittyvän tutkimustiedon hyö-
 dyntämistä ohjatussa harjoittelussa. Osioiden 34 ja 38 frekvenssijakaumat näkyvät kuvioissa
 21 ja 22.

Kuvio 21. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa oppimiseen ja opetukseen liittyvää tutkimustietoa”.

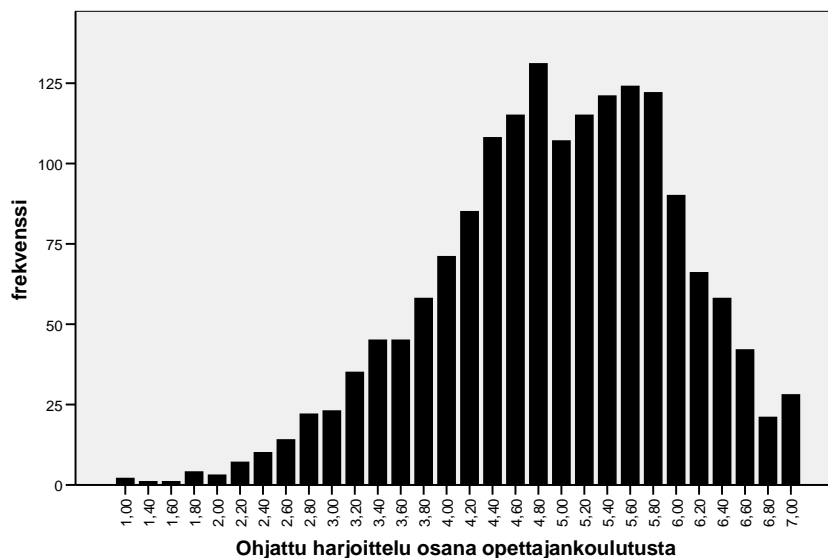

Kuvio 22. Mielenpiteiden jakauma osiossa ”Pedagogisten opintojen jälkeen pystyn aloittamaan itsenäisen ja vastuullisen opettajan työn”.

Kuviosta 21 nähdään vastaajien mielipiteiden jakautuminen tutkimustiedon hyödyntämisessä. Jakauma on lähes symmetrinen, mikä oli harvinaista tässä kyselyssä, jossa pääosa jakaumista oli samanmielisyyden suuntaan vinoja. Pistemäärän 3 tai vähemmän antoi 36,0 prosenttia vastaajista. Pistemäärän 6 tai enemmän antoi 17,3 prosenttia vastaajista.

Kuviossa 22 nähdään vastaajien mielipiteiden jakauma omaan tulevan ammattiin liittyvässä itseluottamuksessa. Valtaosa uskoo pystyvänsä aloittamaan itsenäisen ja vastuullisen opettajan työn pedagogisten opintojen jälkeen. Se näkyy myös siinä, että pistemäärän 6 tai enemmän antoi 65,7 prosenttia vastaajista, kun taas pistemäärän 3 tai vähemmän antoi 7,2 prosenttia vastaajista.

Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta -osa-alueen osioiden välinen reliabiliteetti oli .784 eli riittävä summamuuttujan muodostamista varten. Kuviossa 23 näkyy muodostetun summamuuttujan jakauma.

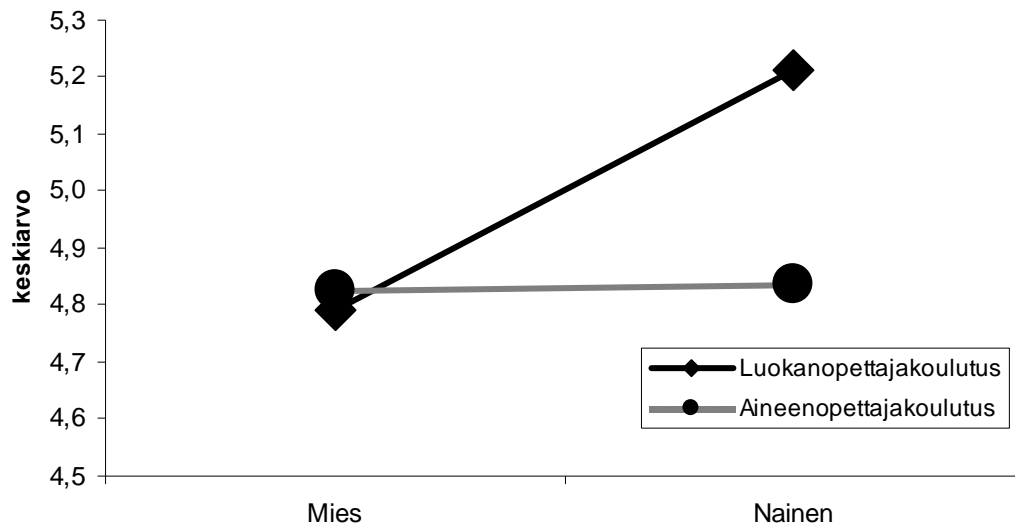
Kuvio 23. *Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta* -summamuuttujan frekvenssijakauma.

Kuvion 23 perusteella voidaan päätellä, että vastaajat ovat olleet melko tyytyväisiä harjoittelun linkittymisestä muuhun opettajankoulutukseen. Summamuuttujan keskiarvo on 4,94 ja keskihajonta 1,04. Keskiarvo on summamuuttujista toiseksi alin. Pistemäärän 3 tai alle sai 5,2 prosenttia vastaajista ja pistemäärän 6 tai enemmän sai 18,2 prosenttia vastaajista. Suurimmat frekvenssit ovat pistemäärien 4,4 ja 5,8 välissä. Vastaajat ovat siis tyypillisesti melko samaa mieltä ohjatun harjoittelun linkittymisestä muuhun opettajankoulutukseen eli se on onnistunut vastaajien mielestä melko hyvin.

Ryhmävertailut tällä summamuuttujalla toivat hieman muista poikkeavat tulokset. Tämä oli ainoa summamuuttuja, jossa ikä oli erotteleva tekijä: nuorin ryhmä (20–25-vuotiaat) poikkesi kaikista muista ikäryhmistä (kaikissa $p < .04$). Nuorin ryhmä sai alimman keskiarvon (4,85) eli koki vähiten yhteyttä harjoittelun ja muun opettajankoulutuksen välillä (muiden keskiarvot välillä 5,01–5,16). Opettajakokemuksen mukaan tarkasteltuna löytyi muista summamuuttujista poiketen vain yksi tilastollisesti merkitsevä ero: 1–3 vuotta opettajakokemusta omanneet saivat tilastollisesti merkitsevästi paremman keskiarvon kuin ne, joilla ei ollut opettajakokemusta ($p = .00$). Sukupuolten välillä oli myös merkitsevä ero. Naiset kokivat miehiä selvemmin yhteyden harjoittelun ja muun opettajankoulutuksen välillä ($p = .00$).

Koulutusvaihtoehtojen välille tuli merkitsevä ero: luokanopettajaopiskelijat kokivat harjoittelun ja muun opettajankoulutuksen yhteyden kiinteämpänä kuin aineenopettajaksi opiskelevat ($p = .00$). Aineryhmittäin tarkasteltuna taito- ja taideaineiden opiskelijat saivat muita tilastollisesti merkitsevästi korkeamman keskiarvon (5,41) tällä summamuuttujalla (kaikissa $p < .02$). Luokanopettajaopiskelijat erosivat myös muista pääaineryhmistä, taito- ja taideaineiden opiskelijoihin verrattuna heillä oli matalampi keskiarvo (5,12), mutta muihin pääaineryhmiin nähden korkeampi keskiarvo (kaikissa $p < .02$).

Kaksisuuntaisessa varianssianalyysissä löytyi sukupuolen ja koulutusvaihtoehdon perusteella tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta ($p = .04$). Miehillä ei ole juurikaan eroa koulutusvaihtoehtojen välillä ja aineenopettajaksi opiskelevat naiset saivat myös lähes saman keskiarvon kuin mainitut kaksi miesryhmää. Sen sijaan luokanopettajaksi opiskelevat naiset saivat selvästi muita kolmea ryhmää paremman keskiarvon. He siis olivat parhaiten löytäneet kiinnekohtia harjoittelun ja muun opettajankoulutuksen välillä. Tämä yhdysvaikutus on havainnollistettu kuviossa 24.

Kuvio 24. Koulutusvaihtoehdon ja sukupuolen yhdysvaikutus harjoittelun ja muun opettajakoulutuksen yhteyden kokemisessa.

3 TULOSTEN TARKASTELUA

Kohderyhmästä

Kyselyyn vastasi 1674 opiskelijaa. Ohjattuun harjoitteluun osallistuneiden kokonaismäärä ei ole tiedossa, joten vastausprosenttia ei voi tarkkaan määrittää. Vastajamäärä on kuitenkin niin suuri, että tuloksista pystyy tekemään yleistettäviä johtopäätöksiä.

Vastajien ikä- ja opettajakokemusjakauma oli varsin vino eli suuri osa vastaajista oli 20–25-vuotiaita ja omasi vain vähän tai ei ollenkaan opettajakokemusta. Se hieman vaikuttaa tulosten luotettavuuteen ja yleistettävyyteen. Kahden vanhimman ikä- ja kokemusluokan luokan edustajia oli vähemmän kuin muita, mutta toisaalta juuri esimerkiksi kokemuksen mukaan syntyi paljon mielipide-eroja ryhmien välillä. Toinen tulosten kannalta tärkeä tekijä oli vastaajan pääaine (tai tärkein harjoitteluaine). Senkin jakauma oli varsin epätasainen, mutta pääaineen perusteella oli löydettävissä paljon eroja ryhmien välillä.

Sen sijaan harjoittelukoulun ulkopuolella suoritettujen harjoittelun osuus ei ryhmittäin tarkasteltuna tuonut eroja ryhmien välille.

Positiivisia harjoittelukokemuksia

Palautekyselyn osa-alueista korkeimman keskiarvon (5,67) koko aineistossa sai harjoittelun ohjaus. Opiskelijat siis kokivat, että itse ohjaustoiminta oli harjoittelun onnistunein osa-alue. Se on ohjaajille positiivinen viesti. Ammatillaisen työtä arvostetaan ja se koetaan asiantuntevaksi. Etenkin taito- ja taideaineiden opiskelijat olivat hyvin tyytyväisiä harjoittelun ohjaukseen. Taito- ja taideaineiden ohjaajat ovat ilmeisesti onnistuneet luomaan onnistuneita ohjauskäytänteitä. Voi myös olla, että aineryhmän luonne on sellainen, että ohjauksellisia elementtejä on helpompi löytää kuin monissa teoreettisissa oppiaineissa. Eniten opettajakokemusta omaava ryhmä suhtautui kriittisimmin harjoittelun ohjaukseen ja sen onnistumiseen.

Toiseksi korkein keskiarvo (5,38) oli harjoittelulla reflektiivisyyden kehittäjänä. Ohjattu harjoittelu on siis onnistunut vähintäänkin kohtalaisesti ohjaamaan opiskelijaa reflektoimaan.

Tämä on merkittävää, koska reflektio ei näy välttämättä näy ulospäin mitenkään ja sitä on vaikea ohjata ja todentaa. Ilmeisesti ohjaajat ja opiskelijat ovat kuitenkin onnistuneet tässä haastavassa tehtävässä. Sekä luokanopettaja- että aineenopettajaopiskelijoissa miehet kokivat reflektiivisyyden kehittymisen negatiivisemmin kuin naiset. Käsillä olevan aineiston perustella ei voida päätellä mistä tämä ero johtuu. Aihe vaatisi lisäselvityksiä ja -tutkimuksia. Opettajakokemus osoittautui tässäkin osa-alueessa tekijäksi, joka vähensi reflektiotaitojen kehittymisen tunnetta.

Kolmanneksi korkein keskiarvo (5,34) oli harjoittelun organisoinnilla. Organisointi oli onnistunut varsin hyvin suurimman osan mielestä. Toisaalta usein käy niin, että hyvin toimiva organisaatio tekee itsensä näkymättömäksi, koska asiat toimivat ja harjoittelua haittaavia tekijöitä ei ilmene. Huonosti toteutettu organisointi on helpompi tunnistaa kuin hyvin toteutettu. Organisointi on kuitenkin osa-alue, jossa on aina kehitettävää eli siihen tulee panostaa jatkossakin. Pisimmän opettajakokemuksen omaavat opiskelijat olivat kriittisimpiä organisointia kohtaan tai sitten kokemus opettamisesta lisää ehkä odotuksia ja kykyä nähdä organisoinnin puutteita.

Neljänneksi korkein keskiarvo (5,30) oli harjoittelulla oman opettajuuden kehittäjänä. Sekin keskiarvo oli yli viiden eli tässäkin osa-alueessa oli onnistuttu vähintään kohtuullisesti. Se onkin tärkeää, koska tämä osa-alue kartoitti opettajan ammattitaitoon liittyviä seikkoja kuten didaktiikkaa, oppilaantuntemusta ja roolia kasvattajana. Etenkin luokanopettajaksi opiskelevat naiset kokivat oman opettajuuden kehittyneen harjoittelun aikana. Ylipäätään miehet kokivat naisia vähempänä kehittymisen täällä osa-alueella. Opettajakokemus myös vähensi tätä tunnetta.

Toiseksi alin keskiarvo (4,94) oli harjoittelun ja muun opettajankoulutuksen suhdetta mitanneella osa-alueella. Kaikki opiskelijat eivät siis nähneet tai löytäneet yhtymäkohtia teoreettisten opintojen ja harjoittelun välillä tai että siinä oli ainakin jonkin verran parantamisen varaa. Ehkäpä ohjaavien opettajien pitäisi tavallaan osoittaa näitä yhtymäkohtia. Oppiainekohdaisia harjoitteluita ohjaavilla didaktikoilla on voi olla tähän paras mahdollisuus, koska he opettavat sekä teoriaopintoja että ohjaavat opetusharjoitteluita. Taito- tai taideaineiden edustajien kautta linjan myönteinen palaute näkyy myös tässä, sillä he olivat kokeneet asian muita selvästi positiivisemmin eli he olivat nähneet yhtymäkohtia harjoittelun ja muun opettajankoulutuksen välillä. Seuraavaksi tyytyväisimpiä olivat luokanopettajaksi opiskelevat naiset. Nuorimmat ja vähäisen opettajakokemuksen omaavat löysivät vähiten näitä yhtymäkohtia. Tätä tulosta on hieman vaikea selittää aineiston perusteella. Ehkäpä nuorimmat ja vähän kokemusta omaavat eivät vielä osaa havaita linkkejä muuhun opettajankoulutukseen. Tässä toistuu myös

useissa kohdin näkynyt naisten miehiä positiivisempi näkemys, etenkin luokanopettajaopiskelijoissa.

Alin keskiarvo (4,59) oli osa-alueella *Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä*. Harjoiteluissa ei siis ole pystytty parhaalla mahdollisella tavalla huomioimaan kodin ja koulun välistä yhteistyötä, tieto- ja viestintäteknikkaa ja monikulttuurisuutta. Nämä voidaankin nähdä tulevaisuuden haasteina ja niiden kehittämiseen on syytä etsiä keinoja. Asia vaatisi lisäselvityksiä esimerkiksi siitä, miten paljon opiskelijoita perehdytetään kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja minkä verran he saavat monikulttuurisia kontakteja harjoitteluiden aikana. Etenkin eniten opettajakokemusta omaava ryhmä näki tämä osa-alueen muita negatiivisimmin. Kokemus kasvattaa ehkä harjoitteluun kohdistuvia odotuksia myös tältä osin. Luokanopettajaopiskelijat kokivat harjoittelun kehittäneen monipuolista opettajuutta enemmän kuin aineenopettajaopiskelijat. Onko kyse harjoitteluiden erilaisesta toteutuksesta vai erilaisesta ammattiorientaatiosta?

Yksittäisten osioiden keskiarvovertailussa (ks. liite 3) kärkeen nousivat 1) oman työskentelyn vastuullisuus, 2) yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa ja kokemus siitä, että 3) harjoittelun ohjaus on auttanut kehittymään opettajana. Oma tekeminen koetaan siis vastuulliseksi. Syntyy tunne siitä, että tein niin kuin piti. Myös yhteistyö muiden opettajaksi opiskelevien kanssa koetaan tärkeäksi. Kokemuksien ja esimerkiksi suunnittelutyön jakaminen auttavat vaativan harjoittelun keskellä (ks. Syrjäläinen & Jyrhämä 2005; Opetusministeriö 2006, 22). Myös harjoittelun ohjaus tukee tätä prosessia. Näiden muuttujien perusteella voisi hieman (yli)päätellä, että onnistuneen harjoittelun tärkeitä kulmakiviä ovat oma sitoutuminen, vertaiskontaktit ja ammattitaitoinen ohjaus.

Alimmat keskiarvot olivat osioilla, jotka mittasivat 1) monikulttuurisuuden kohtaamiseen liittyvien valmiuksien kehittymistä, 2) tutustumista kodin ja koulun yhteistyöhön, sekä 3) opetukseen ja oppimiseen liittyvän tutkimustiedon hyödyntämistä harjoittelussa. Tämä tulos osoittaa selkeitä kehittämiskohtia. Opiskelijat seuraavat koulusta käytävää yhteiskunnallista keskustelua: he tietävät kohtaavansa kouluissa monikulttuurisuutta ja haastavia yhteistyötilanteita kotien kanssa, mutta niihin perehdyttäminen opetusharjoittelun aikana ei ilmeisesti ole ollut riittävää. Tutkimustiedon hyödyntäminen harjoittelussa lienee ikuinen haaste: miten saada käytäntö ja teoria kohtaamaan toisensa mielekkäällä tavalla. Siinä riittänee pohdittavaa tulevaisuudenkin opettajankouluttajille.

Ryhmävertailujen kolme päätulosta

Kun tarkasteltiin osa-alueiden keskiarvoja yhtä aikaa sukupuolen ja koulutusvaihtoehdon mukaan, oli selvän tulos se, että luokanopettajanaiset saivat kaikissa summamuuttujissa muita ryhmiä paremman keskiarvon. Kolmessa summamuuttujassa yhdysvaikutus koulutusvaihtoehdon ja sukupuolen mukaan tarkasteltuna oli myös tilastollisesti merkitsevä. Näyttää siis siltä, että nykyiset opetusharjoittelujärjestelmät sopivat erityisen hyvin naisluokanopettajaopiskelijoille. Mistä tämä johtuu? Aineisto ei sitä kerro ja siksi voidaan vain esittää arvailuja. Peruskoulu näyttää tutkimusten mukaan sopivan erityisen hyvin tytöille – etenkin hyvin menestyville (vrt. esim. Pirttiniemi 2000). Onko siis niin, että tämä sama ilmiö jatkuu opettajankoulutukseen saakka?

Toinen selvä tulos oli, että opettajakokemus kasvatti kriittisyyttä. Eniten opettajakokemusta omaava ryhmä suhtautui lähes kaikkeen kriittisimmin. Tämän perusteella voidaan pohdita, olisiko opetusharjoitteluiden räätälöintiä lisättävä, tehtävä niistä vielä omakohtaisempia. Räätälöinti ja erillisohjelmat lisäävät kuitenkin ohjaajien ja organisaatioiden työtaakkaa ja siksi niitä pitää valmistella harkiten.

Kolmas päätulos oli, että taito- ja taideaineiden edustajat suhtautuivat muita aineryhmiä positiivisimmin lähes kaikkeen. Onko tämä tulkittava niin, että opetusharjoittelu sopii erityisen hyvin tämän aineryhmän opettajaopintoihin? Vai onko opetusharjoittelu taitoa ja taidetta, jossa saa toteuttaa myös itseään?

Lopuksi

Yliopistolliseen opettajakoulutukseen kuuluvasta ohjatusta harjoittelusta kerättiin laaja palauteteaineisto, jonka tulokset kannustavat jatkamaan selvästikin hyvin tehtyä työtä. Mutta samalla löytyi myös monia selkeitä kehittämisen kohteita ja haasteita, joiden parissa opetusharjoitteluiden kehitystyötä tekevillä riittää työsarkaa.

LÄHTEET

- eNorssi 2008a.** Ohjatun harjoittelun arviointi.
<<http://www.enorssi.fi/opetusharjoittelu/opetusharjoittelun-arviointi>> viitattu 30.3.2009
- eNorssi 2008b.** Opettajien julkaisuja.
<<http://www.enorssi.fi/julkaisut/opettajien-julkaisuja>> viitattu 25.3.2009
- eNorssi 2009.** eNorssi-yhteistyöverkoston toiminnan tavoitteet ja sisällöt.
<<http://www.enorssi.fi/enorssi-verkosto/toiminnan-sisallot>> viitattu 20.3.2009
- Erätuuli, M., Leino J. & Yli-Luoma, P. 1994.** Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Heikkilä, T. 2002.** Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Kurola, J. & Sorvari, J. 2004.** Virtuaaliset erilliset opettajan pedagogiset opinnot 35 ov – opetusharjoittelu verkossa. Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja N:o 2. Turku: Turku Typopress.
- Kiviniemi, K. 1997.** Opettajuuden oppimisesta harjoittelun harhautuksiin. Aikuisopiskelijoiden kokemuksia opetusharjoittelusta ja sen ohjauksesta luokanopettajakoulutuksessa. Jyväskylän yliopisto . Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 132.
- Krokkfors, L. 1997.** Ohjauskeskustelu. Opetusharjoittelun ohjauskeskustelun toimintamallien tarkastelua. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 171.
- Nummenmaa, T., Konttinen, R., Kuusinen, J. & Leskinen, E. 1997.** Tutkimusaineiston analyysi. Porvoo: WSOY.
- Opetusministeriö 2006.** Opettajankoulutus - tietoa, taitoa, tulevaisuutta. Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman 2001-2005 loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:32
- Pirttiniemi, J. 2000.** Koulukokemukset ja koulutusratkaisut. Peruskoulun vaikuttavuuden tarkastelu oppilasnäkökulmasta. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 168. Helsinki: Yliopistopaino.
- Sikkelä, R. (toim.) 2003.** Tutkimuksia opetusharjoittelun ohjauksesta. Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja N:o 1. Joensuun yliopistopaino.
- Sool 2006a.** Soolin oranssi – tavoitteet opettajankoulutukselle 2006–2008. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry.
- Sool 2006b.** Suositukset harjoittelun ohjaukselle. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry.
- Syrjäläinen, E. & Jyrhämä, R. 2005.** Praktikumikäsikirja. Studia Paedagogica 33. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Helsingin yliopisto.
<<http://www.helsinki.fi/behav/praktikumikasikirja>> viitattu 6.4.2009
- Väisänen, P. & Atjonen, P. (toim.) 2005.** Kohtaamisia ja kasvun paikkoja opetusharjoittelussa. Vuoropuhelua ohjauksen kehittämisestä. Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja N:o 3. Joensuun yliopistopaino.

Kyselylomake (alkuperäinen on sähköinen lomake)

Ohjatun harjoittelun arviointi

Kyselyyn osallistuvat kaikki luokan- ja aineenopettajaopiskelijat syventävän harjoittelun jälkeen. Kyselyssä arvioidaan KAIKKIA suoritettuja, koulutukseen kuuluvia harjoitteluita.

A) Taustatiedot

Vastaajan sukupuoli

- § Nainen
- § Mies

Vastaajan ikä

- § 20-25
- § 26-30
- § 31-35
- § 36+

Vastaajan opettajakokemus ilman ohjattuja harjoitteluita

- § Ei merkittävää kokemusta (alle 1kk)
- § Alle 1 vuotta
- § 1-3 vuotta
- § Yli 3 vuotta

Valitse harjoittelukoulu, jossa olet eniten suorittanut ohjattuja harjoitteluita

- § Helsingin Normaalilyseo
- § Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu
- § Hämeenlinnan normaalikoulu
- § Joensuun normaalikoulu
- § Jyväskylän normaalikoulu
- § Kajaanin normaalikoulu
- § Lapin yliopiston harjoittelukoulu
- § Oulun normaalikoulu
- § Rauman normaalikoulu
- § Savonlinnan normaalikoulu
- § Tampereen normaalikoulu
- § Turun normaalikoulu
- § Vasa övningskola

Valitse oikea koulutusvaihtoehto

- § Luokanopettajakoulutus
- § Aineenopettajakoulutus

Valitse aineenopettajakoulutuksen pääaineesi (tärkein harjoitteluaineesi)

[tämä valikko tuli näkyviin vain, jos valitsi edellisessä kysymyksessä aineenopettajakoulutuksen]

- § äidinkieli ja kirjallisuus
- § yhteiskuntaoppi
- § historia
- § psykologia
- § filosofia
- § biologia
- § musiikki
- § matematiikka
- § fysiikka
- § kemia
- § tietotekniikka
- § liikunta
- § terveystieto
- § ruotsin kieli
- § englannin kieli
- § saksan kieli
- § venäjän kieli
- § ranskan kieli
- § ev.lut.uskonto
- § kotitalous
- § kuvataide
- § käsityö
- § elämäkatsomustieto
- § italian kieli
- § maantiede
- § latinan kieli
- § ortod. uskonto
- § suomi toisena kielenä
- § espanjan kieli
- § erityisopetus
- § jokin muu

Arvioi, paljonko suoritit ohjatuista harjoitteluista yliopiston harjoittelukoulun (Norssin)

ULKOPUOLELLA

- § 0%
- § 15%
- § 30%
- § 50%
- § 75%
- § 100%

B) Ohjatun harjoittelun arviointi

Liite 1 (3)

Mieti KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja. Valitse mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto kussakin väittämässä. Arviointiasteikon ääripäät ovat:

1 Olen täysin ERI mieltä – 7 Olen täysin SAMAA mieltä

Ohjatun harjoittelun organisointi

8. Olen saanut riittävästi tietoa ohjatun harjoittelun käytännön järjestelyistä
9. Olen saanut riittävästi tietoa ohjatun harjoittelun sisällöistä
10. Ohjattu harjoittelu on vastannut sille asetettuja tavoitteita
11. Ohjattu harjoittelu on ollut tarvittaessa joustavaa
12. Yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa on ollut minulle hyödyllistä harjoittelun aikana

Harjoittelun ohjaus

13. Olen saanut riittävästi ohjausta
14. Ohjaus on ollut asiantuntevaa
15. Ohjaus on auttanut minua kehittymään opettajana
16. Ohjaustilanteessa olen voinut tuoda esille omia näkemyksiäni
17. Ohjauksessa on käsitelty opetettavan aineen / aineiden erityiskysymyksiä

Ammatillinen kehittyminen ohjatun harjoittelun aikana (1)

18. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut käsitystä itsestäni oppimisen edistäjänä
19. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut käsitystä itsestäni kasvun ohjaajana
20. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut taitojani tukea erilaisia oppijoita
21. Olen työskennellyt vastuullisesti ohjatun harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi
22. Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia myönteisen oppimisilmapiirin rakentamiseksi
23. Olen oppinut ohjatussa harjoittelussa tukemaan oppijoiden erilaisia oppimistyylejä

Ammatillinen kehittyminen ohjatun harjoittelun aikana (2)

24. Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajan eettisestä vastuusta
25. Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajasta yhteiskunnallisena vaikuttajana
26. Ohjattu harjoittelu on innostanut minua tutkimaan, kehittämään ja arvioimaan toimintaani opettajana
27. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat vahvuuteni opettajana
28. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat kehittämisalueeni

Ammatillinen kehittyminen ohjatun harjoittelun aikana (3)

29. Ohjattu harjoittelu on avartanut näkemystäni opettajan työn moninaisuudesta
30. Ohjatussa harjoittelussa olen oppinut käyttämään opetussuunnitelmaa
31. Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa tieto- ja viestintäteknikkaa opetuksessani
32. Olen tutustunut ohjatussa harjoittelussa kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön
33. Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia monikulttuurisuuden kohtaamiseen koulussa

Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta

34. Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa oppimiseen ja opetukseen liittyvää tutkimustietoa
35. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua ymmärtämään kasvatustieteiden merkityksen opettajan työssä
36. Ohjatussa harjoittelussa olen voinut soveltaa oppimaani ainedidaktista / -pedagogista tietoa
37. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua ymmärtämään opetettavan aineen opintojen merkityksen opettajan työssä
38. Pedagogisten opintojen jälkeen pystyn aloittamaan itsenäisen ja vastuullisen opettajan työn

Summamuuttujiin liittyvät keskeiset tunnusluvut ja keskinäiset korrelaatiot

	n	min	max	keskiarvo	keskihajonta
Ohjatun harjoittelun organisointi	1674	1,00	7,00	5,3595	,98423
Harjoittelun ohjaus	1674	1,00	7,00	5,6663	1,07566
Harjoittelu oman opettajuuden kehittäjänä	1674	1,00	7,00	5,2989	,94945
Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä	1674	1,00	7,00	5,3781	,99311
Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä	1674	1,00	7,00	4,5922	1,05672
Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta	1674	1,00	7,00	4,9407	1,04912

Summamuuttujien väliset korrelaatiot

		Ohjatun harjoittelun organisointi	Harjoittelun ohjaus	Harjoittelu oman opettajuuden kehittäjänä	Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä	Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä	Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta
Ohjatun harjoittelun organisointi	Pearsonin korrelaatio	1	,655**	,578**	,566**	,424**	,471**
	p		,000	,000	,000	,000	,000
	n	1674	1674	1674	1674	1674	1674
Harjoittelun ohjaus	Pearsonin korrelaatio	,655**	1	,671**	,617**	,465**	,505**
	p	,000		,000	,000	,000	,000
	n	1674	1674	1674	1674	1674	1674
Harjoittelu oman opettajuuden kehittäjänä	Pearsonin korrelaatio	,578**	,671**	1	,761**	,567**	,597**
	p	,000	,000		,000	,000	,000
	n	1674	1674	1674	1674	1674	1674
Harjoittelu reflektiivisyyden kehittäjänä	Pearsonin korrelaatio	,566**	,617**	,761**	1	,578**	,595**
	p	,000	,000	,000		,000	,000
	n	1674	1674	1674	1674	1674	1674
Harjoittelu monipuolisen opettajuuden kehittäjänä	Pearsonin korrelaatio	,424**	,465**	,567**	,578**	1	,560**
	p	,000	,000	,000	,000		,000
	n	1674	1674	1674	1674	1674	1674
Ohjattu harjoittelu osana opettajankoulutusta	Pearsonin korrelaatio	,471**	,505**	,597**	,595**	,560**	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	
	n	1674	1674	1674	1674	1674	1674

** . Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä (p < .00).

Kyselylomakkeen osioiden keskiarvot ja -hajonnat keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä

	n	min	max	keskiarvo	keskihajonta
21. Olen työskennellyt vastuullisesti ohjatun harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi	1674	1	7	6,14	,987
12. Yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa on ollut minulle hyödyllistä harjoittelun aikana	1674	1	7	5,90	1,337
15. Ohjaus on auttanut minua kehittymään opettajana	1674	1	7	5,83	1,255
28. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat kehittämisalueeni	1674	1	7	5,83	1,130
14. Ohjaus on ollut asiantuntevaa	1674	1	7	5,78	1,240
16. Ohjaustilanteessa olen voinut tuoda esille omia näkemyksiäni	1674	1	7	5,72	1,309
38. Pedagogisten opintojen jälkeen pystyn aloittamaan itsenäisen ja vastuullisen opettajan työn	1674	1	7	5,71	1,271
27. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua tunnistamaan omat vahvuuteni opettajana	1674	1	7	5,69	1,178
13. Olen saanut riittävästi henkilökohtaista ohjausta	1674	1	7	5,66	1,307
18. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut käsitystä itsestäni oppimisen edistäjänä	1674	1	7	5,56	1,155
29. Ohjattu harjoittelu on avartanut näkemystäni opettajan työn moninaisuudesta	1674	1	7	5,56	1,380
37. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua ymmärtämään opetettavan aineen opintojen merkityksen opettajan työssä	1674	1	7	5,55	1,341
26. Ohjattu harjoittelu on innostanut minua tutkimaan, kehittämään ja arvioimaan toimintaani opettajana	1674	1	7	5,50	1,289
22. Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia myönteisen oppimisilmapiiriin rakentamiseksi	1674	1	7	5,40	1,238
10. Ohjattu harjoittelu on vastannut sille asetettuja tavoitteita	1674	1	7	5,40	1,282
31. Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa tieto- ja viestintätekniikkaa opetuksessani	1674	1	7	5,38	1,627
17. Ohjauksessa on käsitelty opetettavan aineen / aineiden erityiskysymyksiä	1674	1	7	5,35	1,343
19. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut käsitystä itsestäni kasvun ohjaajana	1674	1	7	5,29	1,302
9. Olen saanut riittävästi tietoa ohjatun harjoittelun sisällöistä	1674	1	7	5,26	1,293
24. Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajan eettisestä vastuusta	1674	1	7	5,25	1,320
8. Olen saanut riittävästi tietoa ohjatun harjoittelun käytännön järjestelyistä	1674	1	7	5,14	1,395
11. Ohjattu harjoittelu on ollut tarvittaessa joustavaa	1674	1	7	5,09	1,612
36. Ohjatussa harjoittelussa olen voinut soveltaa oppimaani ainedidaktista / -pedagogista tietoa	1674	1	7	5,07	1,477
23. Olen oppinut ohjatussa harjoittelussa tukemaan oppijoiden erilaisia oppimistylejä	1674	1	7	4,73	1,268
20. Ohjattu harjoittelu on vahvistanut taitojani tukea erilaisia oppijoita	1674	1	7	4,67	1,373
30. Olen oppinut käyttämään ohjatussa harjoittelussa koulun opetussuunnitelmaa	1674	1	7	4,65	1,594
25. Ohjattu harjoittelu on syventänyt näkemystäni opettajasta yhteiskunnallisena vaikuttajana	1674	1	7	4,62	1,443
35. Ohjattu harjoittelu on auttanut minua ymmärtämään kasvatustieteiden merkityksen opettajan työssä	1674	1	7	4,35	1,554
34. Olen käyttänyt ohjatussa harjoittelussa oppimiseen ja opetukseen liittyvää tutkimustietoa	1674	1	7	4,03	1,501
32. Olen tutustunut ohjatussa harjoittelussa kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön	1674	1	7	3,76	1,788
33. Olen saanut ohjatussa harjoittelussa valmiuksia monikulttuurisuuden kohtaamiseen koulussa	1674	1	7	3,61	1,779